

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

**ERZURUM BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ**

2016 YILI

SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2017

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİNİN MALİ YAPISI VE MALİ TABLOLARI HAKKINDA BİLGİ	1
2.	DENETLENEN KAMU İDARESİ YÖNETİMİNİN SORUMLULUĞU	5
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU.....	5
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	5
5.	DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAKLARI	7
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ	9
7.	DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER	10
8.	EKLER.....	47

KISALTMALAR

İİBF	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
TL	Türk Lirası
ÜFE	Üretici Fiyat Endeksi

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: 2014 – 2016 Dönemi Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Açısından Seyri.....	1
Tablo 2: 2014 – 2016 Dönemi Bütçe Gelirlerinin Ekonomik Sınıflandırma Açısından Seyri.....	2
Tablo 3: 2016 Bütçe Gider Tahmini ve Gerçekleşen Tutar.....	2
Tablo 4: 2016 Bütçe Gelir Tahmini ve Gerçekleşen Tutar	3
Tablo 5: Kayıt Yapılmayarak Boş Bırakılan Yevmiye Numaraları	10
Tablo 6: Kaydı Yapılmayan Vekâlet Ücretlerine İlişkin Örnek Tablo.....	14
Tablo 7: Özel Kalem Müdürlüğü Kadrosuna Yapılan Atamalar.....	32

1. KAMU İDARESİNİN MALİ YAPISI VE MALİ TABLOLARI HAKKINDA BİLGİ

Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nde mali iş ve işlemler, 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'yla getirilen tahakkuk esaslı muhasebe sistemine uygun olarak düzenlenmekte ve uygulamalar Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırmanın birinci düzeyi açısından dağılımı, aşağıda Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: 2014 – 2016 Dönemi Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırma Açısından Seyri

Gider Türü	2014 Yılı (TL)	2015 Yılı (TL)	2016 Yılı (TL)	Değişim Oranı (2016-2014)
Personel Giderleri	48.033.891,34	37.421.453,42	45.237.567,15	% -5,82
Sosyal Güvenlik Kurumuna Devlet Primi Giderleri	8.719.785,66	6.096.557,47	6.411.608,28	% -26,47
Mal ve Hizmet Alımları	122.330.963,72	372.939.553,52	407.759.494,25	% 233,32
Faiz Giderleri	2.094.278,46	4.916.563,67	33.875.727,60	% 1517,54
Cari Transferler	7.866.635,67	13.190.583,22	17.684.955,85	% 124,81
Sermaye Giderleri	69.882.358,58	168.484.977,92	345.885.330,07	% 394,95
Sermaye Transferleri	4.130.721,15	4.219.719,85	1.430.000,00	% -65,38
Borç Verme	0,00	0,00	20.700.000,00	
Bütçe Gider Toplamı	263.058.634,58	607.269.409,07	878.984.683,20	% 234,14

Tablo 1'de gösterildiği üzere; mal ve hizmet alımları, faiz giderleri, cari transferler, sermaye giderleri ve borç verme giderlerindeki artışa paralel olarak bütçe giderleri 2014 yılından 2016 yılına kadar % 234,14 oranında artış göstermiştir.

Tablo 2: 2014 – 2016 Dönemi Bütçe Gelirlerinin Ekonomik Sınıflandırma Açısından Seyri

Gelirin Türü	2014 Yılı (TL)	2015 Yılı (TL)	2016 Yılı (TL)	Değişim Oranı (2016-2014)
Vergi Gelirleri	1.042.086,44	1.469.486,49	3.525.373,01	% 238,30
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	16.552.013,18	17.982.963,16	79.087.791,25	% 377,81
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	35.393.355,88	5.958.252,70	0	
Diğer Gelirler	259.736.380,61	365.043.119,85	443.571.243,65	% 70,78
Sermaye Gelirleri	5.232.115,39	12.643.569,61	65.530.039,79	% 1152,46
Alacaklardan Tahsilat	0	0	31.612.301,87	
Bütçe Gelirleri Toplamı	317.955.951,50	403.097.391,81	623.326.749,57	% 96,04
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı	-13.191.776,84	-14.866,05	-14.764,11	% -99,89
Net Bütçe Gelirleri Toplamı	304.764.174,66	403.082.525,76	623.311.985,46	% 104,52

Tablo 2'deki veriler dikkate alındığında, diğer gelirlerdeki artışla birlikte bütçe 2014 yılından 2016 yılına kadar % 104,52 oranında artış göstermiştir. Ayrıca 3 yıllık gelir ve gider dengesi incelendiğinde, Erzurum Büyükşehir Belediyesi tarafından gelir gider dengesinin gözetilmediği ve 2015 yılı giderlerin gelirinden % 41,01 oranında fazla olduğu görülmüştür.

Erzurum Büyükşehir Belediyesi 2016 dönemi bütçe tahmini ve gerçekleştirmeleri Tablo 3 ve Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 3: 2016 Bütçe Gider Tahmini ve Gerçekleşen Tutar

Gider Türü	2016 Yılı Net Bütçe (A) (TL)	2016 Yılı Gerçekleşen (B) (TL)	Gerçekleşme Oranı (C=(B/A))
Personel Giderleri	46.983.000,00	45.237.567,15	% 96,28
Sosyal Güvenlik Kurumuna Devlet Primi Giderleri	7.312.000,00	6.411.608,28	% 87,69
Mal ve Hizmet Alımları	387.579.000,00	407.759.494,25	% 105,21
Faiz Giderleri	6.000.000,00	33.875.727,60	% 564,60
Cari Transferler	21.745.000,00	17.684.955,85	% 81,33
Sermaye Giderleri	319.780.000,00	345.885.330,07	% 108,16
Sermaye Transferleri	10.500.000,00	1.430.000,00	% 13,62

Borç Verme	50.001.000,00	20.700.000,00	% 41,40
Yedek Ödenekler	50.100.000,00		% 0,00
Bütçe Gider Toplamı	900.000.000,0 0	878.984.683,2 0	% 97,66

Buna göre 2016 yılında Bütçe Giderleri % 97,66 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Bütçe giderlerinden Mal ve Hizmet Alımları bütçe ile tahmin edilen tutardan % 5,21 oranında, Faiz Giderleri bütçe ile tahmin edilen miktardan % 464,60 oranında fazla, Sermaye Giderleri de % 8,16 oranında fazla gerçekleşmiştir. Bütçe giderleri toplamda % 97,66 oranında gerçekleşmiştir.

Tablo 4: 2016 Bütçe Gelir Tahmini ve Gerçekleşen Tutar

Gelirin Türü	2016 Gelir Bütçesi (A) (TL)	2016 Gerçekleşen (B) (TL)	Gerçekleşme Oranı (C=B/A)
Vergi Gelirleri	5.000.000,00	3.525.373,01	% 70,51
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	38.150.000,00	79.087.791,25	% 207,31
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	444.240.000,00	0,00	% 0,00
Diğer Gelirler		443.571.243,65	
Sermaye Gelirleri	312.700.000,00	65.530.039,79	% 20,96
Alacaklardan Tahsilat	0,00	31.612.301,87	
Bütçe Gelirleri Toplamı	800.090.000,00	623.326.749,57	% 77,91
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı	-90.000,00	-14.764,11	% 16,40
Net Bütçe Gelirleri Toplamı	800.000.000,00	623.311.985,46	% 77,91

Buna göre 2016 yılında Bütçe Gelirleri % 77,91 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Bütçe gelirlerinden vergi gelirleri, teşebbüs ve mülkiyet gelirleri, alınan bağış ve yardımlar ve sermaye gelirleri gelir kalemlerinin bütçe ile tahmin edilen tutar daha az gerçekleşmesi sebebiyle az gerçekleşmiştir. Bu sebeplerle, tahmin edilen bütçe gelirleri toplamı % 22,09 oranında az gerçekleşmiştir.

2014, 2015 ve 2016 yılları gelir, gider büyüklükleri ile 31.12.2016 tarihi itibarıyla bütçe gerçekleşme rakamlarına yer verilen yukarıdaki tablolar ile Raporun “Ekler” bölümünde yer alan “Faaliyet Sonuçları Tablosu”nda yer alan “personel giderleri”, “mal ve

hizmet alım giderleri”, “teşebbüs ve mülkiyet gelirleri” ya da “alınan bağış ve yardımlar” gibi aynı gider ve gelir kalemleri arasında rakamsal farklar bulunmaktadır. Bu durumun nedeni, Ekonomik Sınıflandırmaya Göre oluşturulan Bütçe Giderleri ve Bütçe Gelirleri Tablolarında 830-Bütçe Giderleri ve 800-Bütçe Gelirleri hesaplarına yer verilmesine ve bu hesaplara gelir ve giderlerin nakit esasına göre kaydedilmesine karşılık; Faaliyet Sonuçları Tablosunda 630-Giderler ve 600-Gelirler hesaplarına yer verilmesi ve bu hesaplara gelir ve giderlerin tahakkuk esasına göre kaydedilmesidir. Dolayısıyla söz konusu farklılıklar bir hatayı göstermemektedir ve Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinden kaynaklanmaktadır.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar’ın 5’inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuş olup denetim bunlar ile Usul ve Esaslar’ın 8’inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Kasa sayım tutanağı,
- Banka mevcudu tespit tutanağı,
- Alınan çekler sayım tutanağı,
- Menkul kıymet ve varlıklar sayım tutanağı,
- Teminat mektupları sayım tutanağı,
- Değerli kâğıtlar sayım tutanağı,
- Taşınır kesin hesap cetveli ile taşınır hesabı icmal cetveli,
- Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu,
- Bütçe gelirleri ekonomik sınıflandırılması tablosu,
- Faaliyet sonuçları tablosu.

Denetim görüşü, kamu idaresinin temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. DENETLENEN KAMU İDARESİ YÖNETİMİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmamasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, genel kabul görmüş uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürünün

belirlenmesine esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAKLARI

BULGU 1: Taşınmaz İcmal Cetvellerindeki Kayıtların Bilançodaki Kayıtlarla Örtüşmemesi ve Yönetmelik Gereği Hazırlanması Gereken Taşınmaz Kayıt Formlarının Tam ve Doğru Olarak Hazırlanmaması

Taşınmaz icmal cetvellerinde yer alan kayıtların parasal değerleri ile Kurum bilançosundaki taşınmaz kayıtlarının birbirlerini tutmadığı, bazı taşınmazların parasal değerlerinin formlarda yer almadığı tespit edilmiştir.

Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bu idarelere bağlı ve 5018 sayılı Kanun kapsamında olan kurum ve kuruluşların mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların kaydına ve icmal cetvellerinin düzenlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik, Bakanlar Kurulunun kararı ile yürürlüktedir.

Yönetmelik'in "Kayıt ve kontrol işlemleri" başlıklı 5'inci maddesinde, kamu idarelerine ait olan taşınmazların sadece miktarlarının değil parasal değerlerinin de kayıtlarda gösterileceği belirtilmiş, maddenin devam eden fıkralarında ise Yönetmelik eki EK 1'deki Kayıt Planında sınıflandırılan taşınmazların hangi değerler üzerinden kayıtlara alınacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre; Yönetmelik eki EK 1'de yer alan "Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazların" maliyet bedeli üzerinden, bu taşınmazlardan maliyet bedeli belirlenemeyenlerin ise rayiç değer üzerinden kayıtlara alınacağı belirtilmiştir.

Yönetmelik'in "Kayıt şekli" başlıklı 7'nci maddesinde, Yönetmelik'in eki Kayıt Planında yer alan taşınmazların, cinslerine göre hangi formlara kaydedileceği ifade edilmiş ve kayıtların formlarda yer alan bilgileri içerecek şekilde yapılacağı belirtilmiştir. Kamu idarelerinin taşınmaz kayıt ve kontrol işlemleriyle görevli birimlerince hazırlanan bu formların daha sonra taşınmaz icmal cetvellerinin hazırlanması amacıyla mali hizmetler birimine gönderileceği, mali hizmetler birimince de bu formların konsolide edilerek Yönetmelik'in ekinde (Ek 7) bulunan örneğe uygun şekilde taşınmaz icmal cetvellerinin oluşturulacağı hüküm altına alınmıştır.

Erzurum Büyükşehir Belediyesi taşınmaz kayıt ve kontrol işlemlerini yürüten Emlak ve İstimlak Daire Başkanlığından alınan taşınmaz kayıt formlarının ve icmal cetvellerinin incelenmesi neticesinde; "Tapuda Kayıtlı Taşınmazlar Formunda" yer alan taşınmazların

birçoğunun parasal değerinin tespit edilmediği, sütunun boş olduğu ve taşınmaz kayıt formları esas alınarak hazırlanan icmal cetvellerindeki kayıtların parasal tutarları ile kurum bilançosundaki taşınmazların parasal değerlerinin birbirleriyle örtüşmediği tespit edilmiştir. Tapuda kayıtlı olan taşınmazlar ve genel hizmet alanları için hazırlanan icmal cetvellerinde toplam **243.200.927,31 TL** değerinde kayıt yer almasına rağmen Kurum bilançosunun 250-Arazi ve Arsalar, 251-Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri ile 252-Binalar Hesaplarında toplam **692.370.088,65 TL** tutarında kayıt yer almaktadır.

Ayrıca Yönetmeliğe göre hazırlanması gereken “Tapuda Kayıtlı Olmayan Taşınmazlar Formu” ile “Sınırla Ayni Haklar ile Kişisel Haklar ve Tahsis Formunun” hazırlanmadığı ve 250-Arsa ve Araziler Hesabı, 251-Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı ve 252-Binalar Hesabının detayında tahsis edilen taşınmazların izlenebilmesi amacıyla “02-Kamu İdaresinin Tahsis Ettiği Taşınmazlar” ve kamu idarelerine tahsisli olan taşınmazların izlenebilmesi amacıyla da “03-Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar” yardımcı alt kodların açılmadığı, tahsise konu olan taşınmazların muhasebe kayıtlarında izlenmediği tespit edilmiştir.

Yukarda bahsedilen hususlar sebebiyle Kurum bilançosunun 25-Maddi Duran Varlıklar Hesap grubu gerçek durumu yansıtmaktan uzakta olup Belediyenin, taşınmazların kaydına ilişkin işlemlerde daha fazla ihtimam göstermesi gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; söz konusu bulgu ile ilgili gerekli iş ve işlemlerin Emlak İstimlâk ve Mali Hizmetler Daire Başkanlıklarınca başlatıldığını bildirmiştir.

Sonuç olarak; bulguda belirtildiği üzere, taşınmaz icmal cetvellerindeki parasal tutarlar ile bilançonun 25-Maddi Duran Varlıklar Hesap grubu altında yer alan 250-Arsa ve Araziler, 251-Yer Altı ve Yer Üstü Düzenleri ve 252-Binalar hesaplarındaki parasal tutarlar arasında büyük bir fark mevcut olup bu farklılık taşınmazların kayıt formlarına tam ve doğru şekilde kaydedilmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu durum ise belediyenin mali tablolarından olan bilançonun doğru ve güvenilir veri üretmesini engellemektedir. Belediyenin bulgu konusu edilen bu husus hakkında daha titiz çalışması ve taşınmazlarını doğru ve tam olarak kayıt altına alması gerekmektedir. Söz konusu durum kurum mali tablolarındaki 25 maddi duran varlıklarını önemli boyutta etkilemektedir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nin 2016 yılına ilişkin ekte yer alan mali rapor ve tablolarının “Denetim Görüşünün Dayanakları” bölümünde belirtilen hesap alanı hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER

BULGU 1: Muhasebe Kayıtlarının Yevmiye Defterine Müteselsil Sıra Numarası ile Yapılmaması

Yevmiye Defterinin sistem üzerinden incelenmesi esnasında 31.12.2016 itibariyle yevmiye defterinde bir kısım yevmiye numaralarına muhasebe kayıtlarının yapılmayarak boş bırakıldığı tespit edilmiştir.

Genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine ve Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğine aykırı olarak, yevmiye numaralarının müteselsil sıra numaralı olmadığı, yevmiye numaralarında atlamaların olduğu; bu boşluklara ise belli süre zarfında kayıt yapılabildiği görülmüştür.

23.12.2014 tarih ve 29214 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 18’inci maddesinde kamu idarelerinin muhasebe birimlerinin, muhasebe işlemlerini, gerçekleştirme sırasına göre düzenli bir şekilde hesap dönemi başında "1"den başlamak üzere hesap döneminin sonuna kadar numaralandırarak kaydedeceği ifade edilmiştir.

Yine Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nin “Temel Muhasebe Kavramları ve İlkeleri ile Genel Yönetim Muhasebe Standartları, Kuralları ve Uygulanması, Yevmiye Sistemi ve Defter Kayıtları” başlıklı 7’nci bölümünde yer alan ilgili maddelerinde de bu hususa ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Muhasebe kayıtları bahse konu düzenlemeler doğrultusunda yevmiye defterinde yevmiye numarası sırasına göre yapılmalıdır.

Tablo 5: Kayıt Yapılmayarak Boş Bırakılan Yevmiye Numaraları

107	1916	7121	8225	9349	12960	14335	15626
215	2257	7268	8617	9690	13276	14384	15736
245	3193	7634	8618	9802	13561	14387	15749
248	4456	1662	8619	10742	13627	15425	15750
464	5273	1677	9318	11305	13914	15501	15783
997	5431	6501	9342	11578	13989	15508	15787
1616	5642	6561	9345	11664	14166	15509	

Kamu idaresi cevabında; konu hakkında Bilgi İşlem Birimi ile görüşülerek yevmiye numaralarını sıra takip edilmesi için kullanılan yazılımda gerekli tedbirlerin alınması sağlandığını, buna rağmen yevmiye numaralarındaki atlamalar gelir kayıtlarından kaynaklanmış olup ekstrelerin aynı gün içinde değil bir sonraki gün ellerine ulaşmasından kaynaklandığını, boş olan yevmiyelerin sistemsal hatalardan kaynaklanmış olup tutanakla kayıt altına alındığını belirtmiştir.

Sonuç olarak Belediye yetkililerince muhasebe sisteminden kaynaklandığı belirtilen hatanın giderilmesi için yazılımla ilgili gerekli tedbirlerin alındığı ifade edilmiştir. Ancak bu hatanın 2015 yılında yapılan denetimlerde de tespit edildiği, tespit edilen bulguya ilişkin aynı cevabın verildiği, buna rağmen herhangi bir düzeltme olmadığı görülmüştür. Bu çerçevede, yevmiye numaralarının sıra ile takip edilip edilmediği sonraki denetimlerde de değerlendirilmelidir.

BULGU 2: Avukatlık Vekâlet Ücreti Emanet Hesabında Biriken Tutardan Gelir Kaydı Yapılmaması

Vekâlet ücretinin dağıtılmayan %5'lik kısmına tekabül eden tutarın gelir kaydedilmediği ve dağıtımını yapılamayan artık tutarın üçüncü bütçe yılı sonunda gelir kaydı yapmak üzere takibinin de yapılmadığı tespit edilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 82'nci maddesinde belediye lehine sonuçlanan dava ve icra takipleri nedeniyle hükme bağlanarak karşı taraftan tahsil olunan vekâlet ücretlerinin; avukatlara (49'uncu maddeye göre çalıştırılanlar dâhil) ve hukuk servisinde fiilen görev yapan memurlara dağıtımını hakkında 1389 sayılı Devlet Davalarını İntaç Eden Avukat ve Saireye Verilecek Ücreti Vekâlet Hakkında Kanun hükümleri kıyas yolu ile uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri Ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin 18 inci maddesinde de 1389 sayılı Devlet Davalarını İntaç Eden Avukat ve Saireye Verilecek Ücreti Vekâlet Hakkında Kanun yürürlükten kaldırıldığı, diğer mevzuatta 1389 sayılı Kanuna yapılan atıflar bu Kanun Hükmünde Kararnameye yapılmış sayılacağı belirtilmiştir. KHK'nın 14'üncü maddesinde vekâlet ücretine hükmedilmesi ve dağıtılması düzenlemiş; bu maddeye dayanılarak hazırlanan Vekâlet Ücretlerinin Dağıtımına Dair Usul ve Esaslar Hakkında

Yönetmelik ile de vekâlet ücretinin dağıtımına ilişkin usul ve esaslar tespit edilmiştir.

Buna göre; (a) bendinde dava veya icra dosyasını takip eden hukuk birim amiri, hukuk müşaviri, muhakemat müdürü veya avukata %55'i, vekâlet ücreti dağıtımının yapıldığı yıl içerisinde altı aydan fazla süreyle hukuk biriminde fiilen görev yapmış olmak şartıyla, hukuk birim amiri, hukuk müşaviri, muhakemat müdürü ve avukatlara %40'ı eşit olarak ödeneceği, (b) bendinde davanın takibi ve sonuçlandırılmasında birbiri ardına veya birlikte hizmeti geçenlere (a) bendine göre ayrılan hisseler bu kişilerin hizmet ve karara tesir derecesine göre hukuk birim amiri tarafından paylaştırılacağı, (c) bendinde ise dağıtımı yapılmayan %5'lik kısım muhasebe birimince Hazineye gelir kaydedileceği ve ayrıca Emanet hesabında toplanan ve dağıtımı yapılamayan vekâlet ücretlerinin tahsilini takip eden üçüncü bütçe yılının sonunda gelir kaydedileceği hükme bağlanmıştır.

Ancak Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nde vekâlet ücretinin dağıtımı esnasında 2016 mali yılı için hesaplanan %5'lik kısmı olan 20.399,90 TL'nin gelir kaydedilmediği, ayrıca dağıtımı yapılmayan artık tutarın üçüncü bütçe yılı sonunda gelir kaydı yapmak üzere takibinin yapılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu idaresi cevabında; avukatlık vekâlet ücretine ait %5'lik kısım ve dağıtılmayan vekâlet ücretlerinin 2017 yılı sonunda yasaya uygun şekilde gelir kayıt edileceğini belirtmiştir.

Sonuç olarak kurum tarafından bulguda belirtilen hususlara iştirak edilmekte ve gereğinin yapılacağı belirtilmektedir. Bulguda belirtilen hususlara ilişkin yapılan düzeltmeler, denetim sonuçlarının izlenmesi yoluyla ileride değerlendirilecektir.

BULGU 3: Kurum Lehine Hükmedilen Kesinleşmemiş Avukatlık Vekâlet Ücretleri İle Kesinleşmiş ve Tahsil Edilmemiş Avukatlık Vekâlet Ücretlerinin Mali Tablolarda Yer Almaması

Belediyenin taraf olduğu dava ve icra takipleri neticesinde belediye lehine hükmolunan avukatlık vekâlet ücretlerinden; henüz kesinleşmemiş ilk derece mahkeme kararları ile kesinleşmiş mahkeme kararlarından da tahsili yapılmayan avukatlık vekâlet ücretlerinin kurum mali tablolarında yer almadığı tespit edilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 49'uncu maddesinde, kamu

hesaplarının, kamu idarelerinin gelir, gider ve varlıkları ile malî sonuç doğuran ve öz kaynağın artmasına veya azalmasına neden olan her türlü işlemlerle, garantilerin ve yükümlülüklerin belirlenmiş bir düzen içinde hesaplara kaydedilerek, yönetim ve denetim yetkilileriyle kamuoyuna gerekli bilgilerin sağlanması amacıyla tutulacağını hükme bağlamıştır. Aynı Kanun'un 61'inci maddesinde ise, muhasebe kayıtlarının usulüne uygun, saydam ve erişilebilir şekilde tutulmasından Muhasebe Yetkilisi sorumlu tutulmuştur.

5018 sayılı Kanunun 49'uncu maddesi gereği hazırlanarak yürürlüğe giren Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği ve Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nde de ilgili husus düzenlenmiştir. Anılan Yönetmelikler uyarınca, varlık, kaynak, gelir ve gider hesaplarında izlenmeyen ve muhasebenin sadece bilgi verme görevi yüklediği işlemler ile kamu idarelerinin muhasebe disiplini altında toplanması istenen işlemler ve gelecekte doğması muhtemel hak ve yükümlülükler ile kamu idarelerinin her türlü garanti ve taahhütlerinin nazım hesaplarda takip edilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede çeşitli nitelikte davalardan kurum lehine hükme bağlanmış avukatlık vekâlet ücretleri gelecekte doğması muhtemel bir hak olması bakımından nazım hesaplarda izlenmelidir.

Bununla birlikte kurum lehine hükmedilmiş olmakla birlikte üst mahkemede kesinleşmiş mahkeme kararlarına ait avukatlık vekâlet ücretlerinden tahsil edilenler 333.02.05 Avukatlık Vekâlet Ücretleri emanet hesabında takip edilirken henüz tahsil edilmemiş olanlar için muhasebe kaydı yapılmayarak mali tablolara dâhil edilmemiştir.

Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde; Bir kamu idaresinin başka bir kamu idaresi veya diğer üçüncü kişilerle olan karşılıklı ekonomik ilişkileri veya kamu idaresinin kendi içinde muhasebe işlemi olarak değerlendirilmesi ve raporlanması gereken ve para cinsinden ifade edilebilen her türlü işlemi muhasebe işlemi olarak tanımlanmış, bir ekonomik değer yaratıldığında, başka bir şekle dönüştürüldüğünde, mübadeleye konu edildiğinde, el değiştirdiğinde veya yok olduğunda muhasebeleştirilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır.

Dolayısıyla kurum lehine hükmolunan kesinleşmiş ancak henüz tahsili yapılmamış avukatlık vekâlet ücretlerinin kurum mali tablolarında yer almasını sağlayacak şekilde muhasebe kaydının yapılmasının gerektiği mütalaa edilmektedir.

Tablo 6: Kaydı Yapılmayan Vekâlet Ücretlerine İlişkin Örnek Tablo

Kazanıldığı Yıl	Dosya No	Kazanılan Vekâlet Ücreti (TL)	Durumu
2014	2012/74 E	9.746,84	İcra (2015/1970)
2014	2013/34 E	1.500,00	İcra (2015/825)
2015	2011/1018	550,00	İcra (2015/4286)
2015	2007/77 E	1.000,00	İcraya Konulacak
2015	2015/692 E	1.500,00	İcra (2016/1077)

Kamu idaresi cevabında; aynen, “5018 Sayılı kanununun 49. Maddesi muhasebe sisteminin genel esaslarını belirleyen bir madde olup doğrudan avukatlık vekalet ücretleri ile ilgili değildir. Vekalet Ücreti 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 164. Maddesi son fıkrasına göre; “dava sonunda, mahkeme kararıyla karşı tarafa yüklenecek ücrettir.”

- Vekalet ücreti, iş sahibinden yani belediyeden alınmaz.
- Davanın karşı tarafından alınır.

Davayı kaybeden taraftan mahkeme kararı gereğince alınan bir ücret olup, bu ücretin avukata ait olduğu da açıkça 1136 sayılı Kanununun 164. Maddesinin son fıkrasında vurgulanmaktadır... Tahakkuku tahsilata bağlı olan ve emanet hesaplarında tutulan bir gelirin önceden öngörülmesi ve hesaplarda takip edilmesi söz konusu değildir.” demektedir.

Sonuç olarak, Kamu idaresi cevabi yazısında; bulgu konusuna dayanak yapılan 5018 sayılı kanunun 49'uncu maddesinin bulgu konusuyla ilgisiz olduğunu ileri sürmüş, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesine atıfla vekâlet ücretini tanımlayarak vekalet ücretinin belediyeden alınmadığını, davanın karşı tarafından alındığını maddeler halinde sıralamıştır.

Bununla birlikte vekâlet ücretinin mahkeme kararı gereğince alınan ve avukata ait bir ücret olduğunu ifade etmiş bu ifadelerine rağmen avukatlık vekâlet ücretinin, tahakkuku tahsilata bağlı olan ve emanet hesaplarında tutulan bir gelir olduğunu ileri sürmüştür. Kamu idaresinin, vekâlet ücretine mahkeme kararıyla hükmedilmiş avukata ait bir ücret olduğunu belirttiği halde devam eden cümlelerinde vekâlet ücretini tahakkuku tahsilata bağlı olan ve emanet hesaplarında tutulan bir gelir olarak değerlendirmesi kendi içinde çelişmiştir. Ayrıca aynı cümlenin devamında kesin yargılarla kaleme alınan “... emanet hesaplarında tutulan bir gelirin önceden öngörülmesi ve hesaplarda takip edilmesi söz konusu değildir.” ifadeleriyle de ne denilmek istenildiği anlaşılamamıştır.

Bulgu konusu husus kamu idaresi cevabına nazaran anlaşılabilir düzeyde açıktır ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 49'uncu maddesiyle alakalıdır. Öncelikli olarak bilinmesi gerekir ki; 5018 sayılı Kanun, hesap verebilirliği ve malî saydamlığı sağlamak üzere tüm malî işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve malî kontrolü düzenlemektir, mahalli idarelerin mali yönetim ve kontrolünü de kapsamaktadır. Yani 5018 sayılı Kanun tüm mali işlemlerin muhasebeleştirilmesine hükmetmiştir ve bu hüküm kapsam dahilinde olan Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nde amirdir. Nitekim 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 49'uncu maddesinde, kamu hesaplarının, kamu idarelerinin gelir, gider ve varlıkları ile malî sonuç doğuran ve öz kaynağın artmasına veya azalmasına neden olan her türlü işlemlerle, garantilerin ve yükümlülüklerin belirlenmiş bir düzen içinde hesaplara kaydedilerek, yönetim ve denetim yetkilileriyle kamuoyuna gerekli bilgilerin sağlanması amacıyla tutulacağı hükme bağlanmış; 50'nci maddesinde de, bir ekonomik değer yaratıldığında, başka bir şekle dönüştürüldüğünde, mübadeleye konu edildiğinde, el değiştirdiğinde veya yok olduğunda muhasebeleştirileceği düzenlenmiştir.

Sonuç olarak kamu idaresi, bulgu metninde yer alan ve burada yinelenen mevzuat hükümleri ile yapılan açıklamalar çerçevesinde; belediyenin taraf olduğu dava ve icra takipleri neticesinde belediye lehine hükmolunan avukatlık vekâlet ücretlerinden; henüz kesinleşmemiş ilk derece mahkeme kararlarının bilanço dipnotlarında yer alacak şekilde nazım hesaplarda; kesinleşmiş mahkeme kararlarından da tahsili yapılmayan avukatlık vekâlet ücretlerinin de bilançoda yer almasını temin etmek üzere ilgili bilanço hesaplarında takibinin yapılmasını sağlamalıdır.

BULGU 4: Ortak Hizmet Projesi Kapsamında Dernek ve Vakıflara Taşınmaz Tahsis Edilmesi

Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nin mülkiyetinde bulunan bazı taşınmazların mevzuata aykırı olarak hizmet projesi kapsamında dernek ve vakıflara tahsis edildiği tespit edilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Diğer kuruluşlarla ilişkiler" başlıklı 75'inci maddesinde;

"Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev

ve sorumluluk alanlarına giren konularda

.....

c) (Değişik: 12.11.2012-6360/19 md.) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan dernekler, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve 7.6.2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir. Diğer dernek ve vakıflar ile gerçekleştirilecek ortak hizmet projeleri için mahallin en büyük mülki idare amirinin izninin alınması gerekir.

d) Kendilerine ait taşınmazları, aslî görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devredebilir veya süresi yirmi beş yılı geçmemek üzere tahsis edebilir. Bu taşınmazlar aynı kuruluşlara kiraya da verilebilir. Bu taşınmazların, tahsis amacı dışında kullanılması hâlinde, tahsis işlemi iptal edilir. Tahsis süresi sonunda, aynı esaslara göre yeniden tahsis mümkündür.” hükmü yer almaktadır.

5393 sayılı Kanun’un 75’inci maddesinin 1’inci fıkrasına bakıldığında; (c) bendinde belediyelerin kamu yararına çalışan dernekler ve vergi muafiyeti tanınmış vakıflarla ilgili olarak ortak hizmet projesi gerçekleştirebilecekleri anlaşılmakta, (d) bendinde ise belediyelerin kendilerine ait taşınmazları hangi amaçlarla hangi kurum ve kuruluşlara tahsis edebileceği ayrıca düzenlenmektedir. 75’inci maddenin (c) ve (d) bentleri birlikte değerlendirildiğinde belediyenin, dernek ve vakıflarla ortak hizmet projesi geliştirebileceğinin belirtildiği ancak mülkiyetindeki taşınmazları bunlara tahsis edebileceğine ilişkin herhangi bir hükmün yer almadığı görülmektedir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun “Taşınmaz tahsisi” başlıklı 47’nci maddesinde; kamu idarelerinin, kanunlarında belirtilen kamu hizmetlerini yerine getirebilmek amacıyla mülkiyetlerindeki taşınmazlarını birbirlerine ve köy tüzel kişiliklerine bedelsiz olarak tahsis edebilecekleri, tahsis edilen taşınmazın amaç dışında kullanılmayacağı belirtilmiştir. 5018 sayılı Kanun’a dayanılarak çıkartılan Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsis ve Devri Hakkında Yönetmelik’in 3’üncü maddesinde kamu idaresi; “Tahsis açısından, Yönetmelik ekindeki idareler ile kendilerine tahsis yapılması açısından köy tüzel kişiliklerini...” şeklinde tanımlanmıştır. Yönetmelik ekindeki idareler ise Genel Yönetim

Kapsamındaki idareler olup dernek ve vakıflar bu kapsamda yer almamaktadır.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere, belediyeler; kendilerine ait taşınmazları, aslî görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına belediye meclis kararı ile tahsis edebilirler. Mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşları dışında kalan gerçek ve tüzel kişilere, derneklere, sivil toplum kuruluşlarına veya meslek kuruluşlarına süresi her ne olursa olsun tahsis işlemi gerçekleştirilemez. Bu tüzel kişiliklere ancak 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine uygun olarak kiralama işlemi yapılabilir.

Yapılan inceleme neticesinde mevzuat hükümlerine aykırı olarak ortak hizmet projesi kapsamında aşağıdaki tahsis işlemlerinin yapıldığı tespit edilmiştir:

A) Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nin 10.09.2014 tarih ve 253 sayılı meclis kararı ile Yakutiye İlçesi Kuloğlu Mahallesi Cumhuriyet Caddesi pafta 45 ada 667 parsel 12'de kayıtlı Ticaret İş Merkezi Kat 2 No: 5 kayıtlı bulunan taşınmazın 10 yıllık tahsisi

B) Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nin 12.03.2015 tarih ve 232 sayılı meclis kararı ile Palandöken İlçesi Hüseyin Avni Ulaş Mahallesi 486 ada 15-28 ve 29 nolu parsellerde kayıtlı bulunan taşınmazların 25 yıllık tahsisi

C) Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nin 16.10.2014 tarih ve 329 sayılı meclis kararı ile Palandöken İlçesi Osman Bektaş Mahallesi 6712 ada 1 nolu parselde kayıtlı bulunan taşınmazın 25 yıllık tahsisi.

Tahsis işlemlerinin belediyenin aslî görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına yapılacağı öngörüldüğünden, yukarıda belirtilen tahsislerin mevzuata aykırı olduğu mütalaa edilmektedir.

Kamu idaresi cevabında; aynen

“5393 Sayılı kanununun 75. Maddesine göre “Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda; c) (Değişik: 6360 - 12.11.2012 / m.19) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan dernekler. Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamına giren

meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir.” Bu kapsamda Sayıştay Raporunda irdelenen üç adet ortak hizmet protokolü incelendiğinde;

1. 10.09.2014 Tarih 253 sayılı Belediye Meclisi kararı ile kabul edilen ortak hizmet projesi, Türkiye Beyazay Derneği ile imzalanmıştır. Türkiye Beyazay Derneğine 23.06.2008 tarih ve 13840 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla kamu yararına çalışma statüsü verilmiştir. 5216 sayılı kanunun 7/v maddesine göre “Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.” Büyükşehir Belediyesinin görevidir. Belediyemiz kanunla kendisine verilen görevi yerine getirmiştir.
2. 16.10.2014 Tarih 329 sayılı Belediye Meclisi kararı ile kabul edilen ortak hizmet projesi, Erzurum Kültür ve Eğitim Vakfı ile imzalanmıştır. Erzurum Kültür ve Eğitim Vakfına 08.04.1980 tarih ve 81/646 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla vergi muafiyeti verilmiştir. 5216 sayılı kanunun 7/v maddesine göre “Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.” Büyükşehir Belediyesinin görevidir. Belediyemiz kanunla kendisine verilen görevi yerine getirmiştir.
3. 12.03.2015 Tarih 232 sayılı Belediye Meclisi kararı ile kabul edilen ortak hizmet projesi, İlim Yayma Cemiyeti ile imzalanmıştır. İlim Yayma Cemiyeti 10.02.1953 tarih ve 4/169 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla kamu yararına çalışma statüsü verilmiştir. 5216 sayılı kanunun 7/v maddesine göre “Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak,

işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.” Büyükşehir Belediyesinin görevidir. Aynı kanunun 7/n maddesine göre de "Gerektiğinde (Ek ibare: 6360 - 12.11.2012 / m.7) "mabetler ile "sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak" Büyükşehir Belediyesinin görevidir. Bu görev 5393 sayılı kanunun 14/a maddesinde de “orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları...yapar veya yaptırır.” Şeklinde vurgulanmıştır. Belediyemiz kanunla kendisine verilen görevi yerine getirmiştir.”

demektedir.

Sonuç olarak; Belediye cevabında genel olarak kanunlarla kendisine verilen görevi yerine getirdiğini ifade etmesine rağmen, gerek 5393 sayılı Belediye Kanununda gerekse ilgili diğer kanunlar ve yönetmeliklerde belediyelerin, dernek ve vakıflara taşınmaz tahsis edebilmesine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Diğer kuruluşlarla ilişkiler başlıklı" 75'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (c) bendinde belediyelerin dernek ve vakıflarla ortak hizmet projesi gerçekleştirebilecekleri belirtilmiş aynı fıkranın (d) bendinde ise kendilerine ait taşınmazları kimlere tahsis edebileceklerine dair düzenlemelere yer verilmiştir. 75'inci maddenin 1'inci fıkrasının (c) ve (d) bentleri birlikte değerlendirildiğinde; (c) bendinde dernek ve vakıflarla ilgili olarak sadece ortak hizmet projesi gerçekleştirilebileceğinden bahsedilmekte bunlara taşınmaz tahsisi yapılabileceğine dair bir düzenleme yer almamakta olup taşınmaz tahsisi ile ilgili düzenlemeler (d) bendinde yer almaktadır. Fıkranın (d) bendinde ise dernek ve vakıflar belediyelerin taşınmaz tahsis edebileceği kurum veya kuruluşlar arasında sayılmamaktadır.

Yine aynı şekilde 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun “Taşınmaz tahsisi” başlıklı 47'nci maddesinde kamu idarelerinin mülkiyetlerindeki taşınmazlarını birbirlerine ve köy tüzel kişiliklerine tahsis edebilecekleri belirtilmiş, dernek ve vakıflara taşınmaz tahsis edilebileceğine dair burada da bir düzenlemeye yer verilmemiştir. 5018 sayılı Kanuna dayanılarak çıkartılan Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsis ve Devri Hakkında Yönetmelikte de aynı şekilde kamu idarelerinin mülkiyetlerindeki taşınmazlarını kimlere tahsis edebilecekleri açık bir şekilde sayılmış olup dernek ve vakıflar taşınmaz tahsis edilebilecek kurum ve kuruluşlar arasında sayılmamıştır.

Yukarıda yer alan kanun ve yönetmelik hükümlerinden de anlaşılacağı üzere; belediyelerin dernek ve vakıflarla ortak hizmet projesi gerçekleştirmeleri belediyelere, dernek ve vakıflara taşınmaz tahsis etme yetkisi veya hakkı vermemektedir. Kanun koyucunun bu doğrultuda bir iradesi olsa idi bununla ilgili hükmü kanunun ilgili maddelerine dercederdi. Nitekim ilgili kanun ve yönetmeliklerde taşınmaz tahsisleriyle ilgili düzenlemelerde kendisine tahsis yapılabilecekler sayılarak sınırlandırılmış, dernek ve vakıflara taşınmaz tahsisine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Dolayısıyla ortak hizmet projeleri adı altında dernek veya vakıflara taşınmaz tahsisi hukuken mümkün görülmemektedir.

BULGU 5: Belediye Mülkiyetindeki Taşınmazların Mevzuata Aykırı Olarak Pazarlık Usulü ile Kiraya Verilmesi

Mülkiyeti Belediyeye ait olan 7 adet taşınmazın kiralanması işinin mevzuata aykırı olarak 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun "Pazarlık usulüyle yapılacak işler" başlıklı 51'inci maddesinin (g) bendi kapsamında ihale edildiği görülmüştür.

2886 sayılı Kanunun "İlkeler" başlıklı 2'nci maddesinde; bu Kanun'un yürütülmesinde ihalelerde açıklık ve rekabetin sağlanmasının gerekli olduğu vurgulanmış, 36'ncı maddesinde ise bu Kanun'a göre yapılacak işlerin ihalesinde tekliflerin gizli olarak verilmesini sağlayan kapalı teklif usulünün esas olduğu belirtilmiştir.

Bu Kanun kapsamındaki işlerde tekliflerin gizli olarak verilmesini sağlayan kapalı teklif usulünün esas olduğu belirtilirken istisnai olarak 51'inci maddesinde sayılan işlerin pazarlık usulüyle yaptırılabilceği hüküm altına alınmıştır.

2886 sayılı Kanun'un 51/g maddesinde ise;

"Kullanışlarının özelliği, idarelere yararlı olması veya ivediliği nedeniyle kapalı veya açık teklif yöntemleriyle ihalesi uygun görülmeyen, Devletin özel mülkiyetindeki taşınır ve taşınmaz malların kiralanması, trampası ve mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kiralanması ve mülkiyetin gayri ayni hak tesisi,..." hükmü yer almaktadır.

2886 sayılı Kanunun 51'inci maddesinin (g) bendinde kullanılan *"Devletin özel mülkiyetindeki"* ve *"Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler"* ifadeleri ile belediyelerin

özel mülkiyetinde bulunan taşınmazlar değil de, hazineye ait olan taşınmazlar tarif edilmektedir ve bunun gerekçeleri Kanun'un çeşitli kısımlarında mevcut olup ilgili Kanun ve mevzuat hükümlerine aşağıda yer verilmiştir.

2886 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde; bu Kanun'un uygulanmasında idare, ihaleyi yapan daire, kurum ve kuruluşlar olarak ifade edilmiştir.

Kanun'un "*Tarihi ve bedii değeri olmayan taşınmaz mallarla ilgili işlemler*" başlıklı 74'üncü maddesinde hazinenin özel mülkiyetindeki yerler ile devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kiraya verilmesine ilişkin esaslarının Maliye Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte belirleneceği ifade edilmiş olup ilgili Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmeliğin "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde;

"Bu Yönetmelikte geçen;

...

e) Hazine: Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri açısından Devlet tüzel kişiliğinin adı,

f) Hazinenin özel mülkiyetindeki taşınmaz: Tapuda Hazine adına tescilli taşınmazları,

g) Hazine taşınmazı: Hazinenin özel mülkiyetindeki taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerleri,

... ifade eder" hükmü yer almaktadır.

Aynı Kanun'un 75'inci maddesinde de Devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz mallar hakkında ecrimisil ve tahliye hususları düzenlenmiş bunun üzerine 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15'inci maddesi ile 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesi hükümlerinin belediye taşınmazları hakkında da uygulanacağına ilişkin düzenleme yapılarak belediye taşınmazları hakkında 2886 sayılı Kanun'un 75'inci maddesine atıf yapılmıştır.

2886 sayılı Kanun'un 51'inci maddesinin (f) bendi de dâhil olmak üzere Kanun'un birçok maddesinde idare kavramı kullanılması, Kanunun 75'inci maddesinde devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz mallar ifadesi kullanılması hasebiyle 5393 sayılı Kanun'da özel düzenleme yapılarak 75'inci maddeye atıf yapılması

halleri ile Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelik'te belirtilen tanımlar dikkate alındığında (g) bendinde "*idarelerin özel mülkiyetinde*" kavramı yerine "*Devletin özel mülkiyetinde*" ve "*Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan*" kavramlarının kullanılması idare kavramından başka bir mana ve içeriği ifade ettiğini açıkça göstermektedir.

Her ne kadar, 2886 sayılı Kanun'un Kapsam başlıklı 1'inci maddesinde; belediyelerin alım, satım, yapım, kira, hizmet trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işlerinin bu Kanun'daki yazılı hükümlere göre yürütüleceği belirtilmişse de mülkiyeti belediyeye ait olan yerlerin kiralanması işinin 2886 sayılı Kanun'un 51'inci maddesinin (g) bendi kapsamında ihale edilmesi hem mevzuata aykırılık teşkil etmekte olup hem de Kanun'da belirtilen açıklık ve rekabet ilkelerine aykırı olduğu değerlendirilmektedir.

Kamu idaresi cevabında; aynen "2886 Sayılı kanunun 1. Maddesine göre "Genel bütçeye dâhil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin, gayri aynî hak tesisi ve taşıma işleri bu Kanunda yazılı hükümlere göre yürütülür." Kanunun kapsamı kanun koyucu tarafından açık bir şekilde belirlenmiştir. Kanun koyucunun iradesine karşın 2886 sayılı kanunun 51/g maddesi belediyelerde uygulanamaz demek kanuna karşı uygun bir tarz değildir. Nitekim 2886 sayılı kanunun 35 yıllık uygulama döneminde belediyelerimizce 51/g maddesi on binlerce defa uygulanmıştır. Ancak sübjektif olarak 51/g şartlarının taşınıp taşınmadığı tartışılabilir. Bu kapsamda belirlenen yedi adet 51/g kiralaması incelendiğinde;

1- 29.12.2015 Tarih ve 2275 sayılı Encümen Kararıyla 2886 sayılı kanunun 51/g maddesine göre kiraya verilen taşınmaz, PTT hizmetlerinde kullanılmak üzere Erzurum PTT Başmüdürlüğüne kiralanmıştır.

2- 01.03.2016 Tarih ve 864 sayılı Encümen Kararıyla 2886 sayılı kanunun 51/g maddesine göre kiraya verilen taşınmaz, % 100 hissesi Erzurum Büyükşehir Belediyesine ait Ertansa A.Ş. ne kiralanmıştır.

3- 03.03.2016 Tarih ve 870 sayılı Encümen Kararıyla 2886 sayılı kanunun 51/g maddesine göre kiraya verilen taşınmaz, % 100 hissesi Erzurum Büyükşehir Belediyesine ait Erkonut A.Ş. ne kiralanmıştır.

4- 21.06.2016 Tarih ve 3046 sayılı Encümen Kararıyla 2886 sayılı kanunun 51/g maddesine göre kiraya verilen taşınmaz, % 100 hissesi Erzurum Büyükşehir Belediyesine ait Enerji A.Ş. ne kiralanmıştır.

5- 19.07.2016 Tarih ve 3198 sayılı Encümen Kararıyla 2886 sayılı kanunun 51/g maddesine göre kiraya verilen taşınmaz, % 100 hissesi Erzurum Büyükşehir Belediyesine ait ÇETAŞ A.Ş. ne kiralanmıştır.

6- 25.10.2016 Tarih ve 4648 sayılı Encümen Kararıyla 2886 sayılı kanunun 51/g maddesine göre kiraya verilen taşınmaz, % 100 hissesi Erzurum Büyükşehir Belediyesine ait Enerji A.Ş. ne kiralanmıştır.

7- 15.11.2016 Tarih ve 5426 sayılı Encümen Kararıyla 2886 sayılı kanunun 51/g maddesine göre kiraya verilen taşınmaz, % 100 hissesi Erzurum Büyükşehir Belediyesine ait Palandöken A.Ş. ne kiralanmıştır.

Görüldüğü gibi tüm 51/g kiralamaları, Erzurum Büyükşehir Belediyesinin şirketlerine işlevsellik kazandırmak üzere yapılmıştır. Hiçbir 51/g kiralaması rekabeti ortadan kaldıracak şekilde özel teşebbüse yapılmamıştır. 2886 sayılı kanunun 51/g maddesine göre "Kullanışlarının özelliği, idarelere yararlı olması veya ivediliği nedeniyle kapalı veya açık teklif yöntemleriyle ihalesi uygun görülmeyen, Devletin özel mülkiyetindeki taşınır ve taşınmaz malların kiralanması, trampası ve mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kiralanması ve mülkiyetin gayri ayni hak tesisi," pazarlık suretiyle yapılır. Yapılan kiralamalar bu kanun hükümlerine uygun yapılmıştır." demektedir.

Sonuç olarak 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun "Kapsam" başlıklı 1'inci maddesinde belediyelerin de bu Kanun kapsamında olduğu ve mülkiyetlerindeki taşınmazlarını bu Kanun hükümlerine uygun olarak kiraya verecekleri belirtilmiştir. İhale usulleri Kanun'un ilgili maddelerinde açıklanmış olup Pazarlık usulü ihale de uygulanacak usullerden biri olarak Kanunda yer almıştır. Ancak Pazarlık usulü ihale istisnai bir uygulama olup Kanunda belirtilen şartlarda uygulanabilecek bir ihale usulüdür.

Kamu idaresinin cevabında belediyelerinde kapsamında olduğu 2886 sayılı Kanunun 51/g maddesinin belediyeler için uygulanamaz denilmesinin kanuna karşı uygun bir tarz olmadığından bahsedilmiştir. Ancak 51/g maddesinde, bulgu metninde de bahsedildiği gibi "Devletin özel mülkiyeti" ve "Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler" tabirleri kullanılarak kanun koyucu mahalli idareleri bu madde kapsamına almama konusunda iradesini açık şekilde ortaya koymuştur. Kapsam maddesinde yer alan belediyelerin, kanunun herhangi bir uygulama maddesi ile o maddenin uygulaması dışında tutulmasının kanun

sistematığıne ters düştüğü düşüncesi doğru değildir.

Ayrıca 51/g maddesi kapsamında yapılan kiralama işlemlerinin Büyükşehir Belediyesinin şirketlerine işlevsellik kazandırmak üzere yapıldığı, rekabeti ortadan kaldıracak şekilde özel şirketlere yapılmadığı ifade edilmiş ise de belediye şirketleri hakkında özel hukuk hükümleri uygulanmakta olup bu şirketler faaliyetlerini de Türk Ticaret Kanunu'na tabi olarak yerine getirmektedirler. Dolayısıyla Belediye şirketleri "özel hukuk tüzel kişileri" olup bu şirketler ile ilgili olarak 2886 sayılı Kanun'un 51/g maddesinin uygulanmasına dair bir istisna da mevcut değildir.

Sonuç olarak; 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun ilgili maddelerinde yer alan ifadelerden, belediyelerin özel mülkiyetinde yer alan taşınmazların "Devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz mallar" kapsamında değerlendirilemeyeceği ve bu taşınmazlar için 2886 sayılı Kanun'un 51/g kapsamında ihale yapılamayacağı açıkça anlaşılmaktadır. Ayrıca belediye şirketleri için de bu maddenin uygulanabileceğine dair bir düzenleme mevcut değildir. Dolayısıyla belediyelerin mülkiyetlerindeki taşınmazlarını 2886 sayılı Kanun'un 51'inci maddesinin (g) bendi kapsamında kiralanmasının mümkün olmadığı düşünülmektedir.

BULGU 6: İhale Yapılmaksızın Encümen Kararıyla Taşınmazların Kira Sürelerinin Uzatılması

Erzurum Büyükşehir Belediyesi mülkiyetinde olan ve ihale ile kiraya verdiği taşınmazlardan bir kısmının kira süresi sonunda yeniden ihale düzenlenmeden encümen kararı ile sözleşme sürelerinin uzatılarak aynı kişilere kiraya verildiği tespit edilmiştir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun Kapsam başlıklı 1'inci maddesinde; "*Genel bütçeye dâhil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işleri bu Kanun'da yazılı hükümlere göre yürütülür*" hükmü ile belediyelerin, mülkiyetlerindeki taşınmazlarını bu Kanun'a göre kiralamaları gerektiği belirtilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun, belediye encümeninin ve belediye meclisinin yetkilerini düzenleyen ilgili maddelerinde taşınmazlarla ilgili olarak 3 yıldan az süreli kiralamalarda belediye encümeninin; 3 yıldan fazla kiralamalarda ise belediye meclisinin yetkili olduğu belirtilmiştir.

Kurum mülkiyetindeki taşınmaz malları kiraya verme işleri 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'ndaki ihale usullerine göre yapılacak; yapılan ihale sonucu düzenlenen kira sözleşmeleri en fazla on yıl olabilecek; sözleşme süresi bitiminde ise aynı taşınmaz malın kiraya verilebilmesi için yeniden 2886 sayılı Kanun'daki usullerden biriyle ihaleye çıkılacaktır.

Kira dosyalarının incelenmesi neticesinde 305 adet taşınmazın kira sürelerinin sonunda kira sözleşmelerin encümen kararıyla uzatıldığı ve bu sayının kiralanan toplam taşınmazların %62'sine tekabül ettiği tespit edilmiştir. Belediye yönetimi bu taşınmazlar için ihaleye çıkmak yerine her yıl encümen kararı ile bir önceki yıl ÜFE oranında kira tutarlarını arttırarak sözleşmelerini uzatma yoluna gitmektedir.

Kira sözleşmelerinin encümen kararıyla uzatılarak ihale yapılmaksızın aynı kişilere taşınmazların kiralınması aynı zamanda encümenin, belediye meclisinin yetkisini gaspı anlamına da gelmektedir. Çünkü taşınmazın 3 yıldan fazla süreli kiralınması belediye meclisinin yetkisinde olup bu şekilde 3 yıldan az süreli kiralama yapılarak daha sonra kira sözleşmelerinin her yıl encümen kararıyla uzatılması ile bu kiralama süreleri 3 yılın üzerine çıkartılmaktadır.

Diğer yandan, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15'inci maddesinde; 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesi hükümlerinin belediye taşınmazları hakkında da uygulanacağı belirtilmiştir.

2886 sayılı Kanun'un "Ecrimisil ve tahliye" başlıklı 75'inci maddesinde, Devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazların gerçek ve tüzelkişilerce işgali üzerine tespit tarihinden geriye doğru beş yılı geçmemek üzere tespit ve takdir edilecek ecrimisilin isteneceği ve işgale maruz taşınmazın idarenin talebi üzerine, bulunduğu yer mülkiye amirince en geç 15 gün içinde tahliye ettirilerek, idareye teslim edileceği belirtilmektedir.

Buna göre, kurum taşınmazları hakkında da 2886 sayılı Kanun'un 75'inci maddesi uygulanacak; kira süresi sonunda işgal devam ederse, sözleşmede aksine hüküm yoksa ecrimisil alınacak; ecrimisil, rızaen ödenmez ise, işgal edilen mal, bulunduğu yer mülki amirince 15 gün içinde tahliye ettirilecektir.

Kurumun 2886 sayılı Kanun'a göre ihale ederek kiraya verdiği gayrimenkullerin

kiracıları, kira süresi sonunda fuzuli şagil durumuna düşmüşlerdir. Belediyenin 2886 sayılı Kanun'un 75'inci maddesinde göre; bu kişilerden ecrimisil alması ve tahliye için mülki amirliğe başvurması gerekir.

Büyükşehir Belediyesinin, Devlet İhale Kanunu'na aykırı söz konusu uygulamaları sonlandırması ve taşınmazlarını mevzuatta öngörülen sürelerle riayet edilerek ihale yapılmak suretiyle kiraya vermesi gerektiği düşünülmektedir.

Kamu idaresi cevabında; aynen “14/01/2015 Tarih ve 19 sayılı Meclis Kararı ile mülkiyeti Büyükşehir Belediyesine ait olan ilimizin çeşitli yerlerinde bulunan iş yerlerimizin Kira Sözleşmeleri ile ilgili tüm yetkilerin Büyükşehir Belediye Başkanı Mehmet SEKMEN ve Encümen Başkanlığına yetki vermesi ile ve 31/12/2015 tarih ve 2280 sayılı Encümen Kararı ile de mülkiyeti Büyükşehir Belediyesine ait olan tüm mülk ve zemin icarlı iş yerlerinin Kira Sözleşmelerinin, Kasım ayı yıllık ÜFE oranı ile (bir önceki yılın aynı ayma göre değişim oranı) dikkate alınarak zam uygulanmak sureti ile kira sözleşmeleri birer yıllık süreler ile uzatılması gerçekleştirilmiştir.

Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 2015/8591 E. 2015/8302 K. Sayılı ilamında “2886 Sayılı Devlet İhale Kanununun 5737 Sayılı Kanunun 79/c maddesi ile değişik “Ecrimisil ve Tahliye” başlıklı 75.maddesinin 3 ve 4.fıkrasında; “kira sözleşmesinin bitim tarihinden itibaren işgalin devam etmesi halinde, sözleşmede hüküm var ise ona göre hareket edilir. Aksi halde ecrimisil alınır. İşgal edilen taşınmaz mal, idarenin talebi üzerine bulunduğu yer mülkiye amirince en geç onbeş gün içinde tahliye ettirilerek, idareye teslim edilir.” hükmü bulunmaktadır. Bu madde önceleri sadece Hazine tarafından bu kanun hükümlerine göre kiraya verilen taşınmazlar hakkında uygulanırken, 13.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5393 Sayılı Belediye Kanununun 15/p-3 maddesi hükmüyle belediye taşınmazları 5538 Sayılı Kanunun 26/b maddesi uyarınca İl Özel İdareleri ve son olarak 5737 Sayılı Kanunun 79/c maddesi uyarınca Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait taşınmazlar hakkında da uygulanması öngörülmüştür. Bu madde ile adı geçen kurumlara tahliye konusunda bir ayrıcalık tanınmıştır. Yasal süre bitiminden itibaren ecrimisil alınacağı hüküm altına alındığından, 2886 Sayılı Yasanın 75.maddesi uyarınca usulüne uygun yeni bir sözleşme yapılmadıkça kiracıyı fuzuli şagil kabul etmek gerekir.” Şeklinde içtihat oluşturulduğundan bundan sonraki yıllarda bu içtihada göre işlem tesisi edilecektir” demektedir.

Sonuç olarak, kira süresi dolan belediyeye ait gayrimenkullerin aynı kişilere ihale

yapılmadan tekrar kiralanmaya devam edilmesi birçok sakıncayı beraberinde getirmektedir. Zaman içerisinde bu yerlerin belirli kişilerin elinde uzun yıllar kalmasına yol açılmakta ve kira rayiçlerinde önemli oranlarda artışlar gerçekleşmesine karşın, sözleşmelere konulan ÜFE oranlarına göre artış hükümleri, rayiç kira artışlarının gerisinde kalmaktadır. Bu durum ise, belediyenin muhtemel gelirleri üzerinde önemli kayıplara yol açmaktadır.

Aynı husus 2015 yılı Sayıştay Denetim Raporunda da konu edilmiş olup kamu idaresi aynı cevabı vermesine rağmen bu konu hakkında herhangi bir düzelme olmadığı kanaatine varılmıştır. Belediyeye ait taşınmazların kiralanmasında kanunda belirtilen sürelere riayet edilmesi gerekmekte ve kira süreleri biten gayrimenkullerin yeniden aynı kişilere kiralanması yolunun terk edilerek usulüne uygun olarak ihale yolu ile kiraya verilmesi gerekmektedir.

BULGU 7: Bazı İhtiyaçların Kısımlara Bölünerek Doğrudan Temin Yöntemiyle Karşılanması

Büyükşehir Belediyesinin bazı ihtiyaçların kısımlara bölünerek 4734 sayılı Kanun'un 22'nci maddesinin d fıkrası kapsamında doğrudan temin usulü ile karşılandığı tespit edilmiştir.

Kamu mali yönetimini düzenleyen temel mevzuat 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun amaç maddesinde, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik, verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasından bahsedilmekte, yine Kanun'un başka birçok maddesinde de aynı husus vurgulanmaktadır.

Kamu hukukuna tabi olan veya kamunun denetimi altında bulunan veyahut kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının harcama gerektiren ihalelerinde uygulanacak esas ve usuller 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda belirlenmiştir. Kanun'un kapsam maddesinden anlaşılacağı üzere belediyelerinde mal, hizmet ve yapım işi gibi ihtiyaçlarının karşılanmasında bu Kanunla tespit edilen esas ve usullere riayet etmeleri gerekmektedir.

4734 sayılı Kanun'un "Temel ilkeler" başlıklı 5'inci maddesi; *"İdarelerin bu Kanuna göre yapacakları ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumlu oldukları, eşik değerinin altında kalmak amacıyla mal veya hizmet alımları ile yapım işlerini kısımlara bölemeyecekleri"* ilkelerini temel ilkeler olarak belirtmiştir. Ayrıca aynı maddede bu Kanun'a göre yapılacak ihalelerde

açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulünün temel usuller olduğu, diğer ihale usullerinin Kanun'da belirtilen özel hallerde uygulanabileceği ifade edilmiştir.

4734 sayılı Kanun'un uygulanmasında üç farklı ihale usulü belirlenmiş olup bunlar; açık ihale usulü, belli istekliler arasında ihale usulü ve pazarlık usulüdür. Kanun'un yayımlandığı ilk halinde doğrudan temin de bir ihale usulü olarak belirlenmiş olup daha sonra Kanun'da yapılan değişiklikle ihale usulleri arasından çıkartılmıştır.

Doğrudan temin, Kanun'un 22'nci maddesinde düzenlenmiş olup hangi hallerde doğrudan temin ile ihtiyaçların karşılanabileceği maddede sayılmıştır. Maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde bulunan idarelerin 2016 yılı için 53.261,00 TL'yi aşmayan ihtiyaçlarını bu kapsamda karşılamaları mümkündür.

4734 sayılı Kanun'un temel amacı ihalelerde rekabeti ve şeffaflığı sağlayarak ihtiyaçların en uygun şartlarda karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamaktır. Bu sebeple açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulü temel ihale usulleri olarak belirlenmiş ancak bazı durumlarda pazarlık usulü ile ihale ve doğrudan temin ile ihtiyaçların karşılanmasına kanunen cevaz verilmiştir. Kanun'un 22'nci maddesinin d fıkrasında parasal limit belirlenmiş olup bu limitin altında kalan ihtiyaçların ilan yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın piyasada fiyat araştırması yapılmak suretiyle temin edilmesine izin verilerek parasal olarak küçük boyuttaki ihtiyaçların karşılanmasında idarelere esneklik sağlanmıştır. Ancak idarelere sağlanan bu esneklik, idarelerin ihtiyaçlarını temin ederken bunları kısımlara bölüp doğrudan temin suretiyle karşılaması anlamına gelmemelidir. Kanun'un 22'nci maddesinin d fıkrasında belirtilen parasal limitin altında kalmak amacıyla ihtiyaçların kısımlara bölünmesi Kanun'un 5'inci maddesinde belirtilen "*eşik değerlerin altında kalmak amacıyla işler kısımlara bölünemez*" ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

Erzurum Büyükşehir Belediyesi tarafından aşağıda örnekleri verilen birtakım işlerin kısımlara bölünerek ihtiyaçların doğrudan temin yöntemiyle karşılandığı tespit edilmiştir.

1. Yapılan araç kiralama işleri tek bir ihale ile yapılması mümkünken işin kısımlara bölünerek her bir aracın ayrı ayrı doğrudan temin yöntemiyle kiralınması yoluna gidildiği ve 2016 yılı içerisinde bu araçlar için ilgili aynı firmaya 137 ayrı ödeme emri belgesi ile toplam 358.908,80 TL ödeme yapıldığı,
2. Yapılan elektrik malzemesi alım işi kısımlara bölünerek ihtiyaçların doğrudan temin

yöntemiyle karşılandığı ve ilgili aynı firmaya 2016 yılı içerisinde 25 ayrı ödeme emri belgesi ile toplam 442.954,89 TL ödeme yapıldığı,

3. Yapılan agrega malzemesi ve filler alım işi kısımlara bölünerek ihtiyaçların doğrudan temin yöntemiyle karşılandığı ve ilgili aynı firmaya 2016 yılı içerisinde 21 ayrı ödeme emri belgesi ile toplam 1.192.901,33 TL ödeme yapıldığı,
4. Dolgu yapım işleri ayrı ayrı olarak doğrudan temin yöntemiyle yaptırılmış olup 7 ayrı ödeme emri belgesi ile ilgili aynı firmaya toplam 379.171,28 TL ödeme yapıldığı,
5. Yaptırılan 8 farklı tadilat, bakım ve onarım işleri için 8 farklı ödeme emri belgesi ile ilgili aynı firmaya toplam 348.414,42 TL ödeme yapıldığı
6. İlgili aynı firmadan yapılan yol malzemesi alım işi kısımlara bölünerek 13 farklı doğrudan temin ile toplam 658.056,41 TL'lik alım yapıldığı tespit edilmiştir.

Belediyenin bazı ihtiyaçların kısımlara bölerek 4734 sayılı Kanun'un 22'nci maddesinin d fıkrası kapsamında doğrudan temin usulü ile karşılaması aynı yasada tanımlanan; rekabet eşit muamele, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması, kaynakların verimli kullanılmasının sağlanması, eşik değerlerin altında kalmak amacıyla mal alımları, hizmet alımları ve yapım işleri kısımlara bölünemeyeceği ilkelerine aykırı olduğu değerlendirilmektedir.

Kamu idaresi cevabında; aynen “İhalelerde açık ihale genel kuraldır. Doğrudan temin usulü ihaleler de 4734 sayılı kanunun öngördüğü ihale yöntemlerinden biridir. Doğrudan temin usulü ihalelerde de saydamlık ve rekabet şartları gerçekleşmektedir. Aksi olsaydı kanun koyucu böyle bir yöntemi kanuna dercetmezdi. Belediyemizde 4734 sayılı kanunun 5. Maddesindeki temel ilkelere aykırı ihale yapılmamaktadır. Ancak % 100 hissesi belediyemize ait şirketlerin kamu ihalelerine hazırlanmasını teminen bir takım önlemler alınmıştır. Tüm bunlara rağmen yinede açık ihale usulünün genel kural olarak uygulanmasına idaremiz özen gösterecektir” demektedir.

Sonuç olarak, Kamu idaresinin cevabi yazısında, doğrudan temin yönteminin de 4734 sayılı Kanun'un öngördüğü ihale yöntemlerinden biri olduğu ve doğrudan temin yönteminde de saydamlık ve rekabet şartlarının olduğu ifade edilmiş olsa da doğrudan temin, 4734 sayılı Kanun'da yapılan değişikliklerle ihale usulleri arasından çıkartılmış, idarelerin ihtiyaçlarını karşılamada belirli şartlar altında uygulayabilecekleri bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Doğrudan temin yönteminde, ilan yapılmaksızın, ihale komisyonu kurmaksızın ve Kanun'da belirtilen yeterlilik şartlarını aramaksızın piyasada fiyat araştırması yapılması suretiyle

İhtiyaçların karşılanmasına imkân verilmektedir. Dolayısıyla doğrudan temin yöntemi; saydamlığı, rekabeti ve diğer birçok ilkeyi karşılama konusunda diğer ihale usullerine göre yetersiz kalmaktadır. Kanun koyucunun doğrudan temin yöntemini Kanun'a dertcetmesinin sebebi belirli şartlar altında bu yöntemin kullanılmasının idareler açısından ihtiyaçlarının karşılamaları konusunda daha pratik ve etkili olmasıdır. Ancak ihtiyaçların kısımlara bölünerek doğrudan temin limitinin altında kalınması suretiyle karşılanması Kanun'un temel ilkelerine aykırılık teşkil etmektedir. Ayrıca, “% 100 hissesi belediyemize ait şirketlerin kamu ihalelerine hazırlanmasını teminen bir takım önlemler alınmıştır” ifadesinden, şirketlerin iş deneyim belgesi elde etmelerini sağlamak amacıyla bu yöntem başvurulduğu belirtilmek isteniyorsa bu yöntem hukuken temelleri olan bir yöntem değildir.

Kamu idaresi cevabi yazısının sonunda, “tüm bunlara rağmen yine de açık ihale usulünün genel kural olarak uygulanmasına” özen göstereceğini belirtmiş olup sonraki denetimlerde bu konunun takibi yapılmalıdır.

BULGU 8: İstisnai Memuriyet Kadrosu Olan Özel Kalem Müdürlüğüne Atanan Kişilerin, Bir Süre Sonra Sınavsız Olarak Sınavla Girilebilecek Memur Kadrolarına Naklen Atanmaları

657 sayılı Kanun kapsamında istisnai memuriyet niteliğindeki Özel Kalem Müdürlüğüne son 3 yılda yapılan atamaların incelenmesi neticesinde bu kadrolara atanan kişilerin kısa bir süre sonra başka kadrolara atandığı görülmüş; özel kalem müdürlüğü kadrosunun sınavla atama yapılabilecek memuriyet kadrolarına sınavsız olarak atanma yöntemi olarak kullanıldığı kanaatine varılmıştır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 59'uncu maddesinde unvanı sayılan kadrolara, 657 sayılı Kanun'un atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesine ilişkin hükümleriyle bağlı olmaksızın tahsis edilmiş derece aylığı ile memur atanabileceği ve unvanı sayılan memurların buldukları bu kadroların emeklilik aylığı hesabında ve diğer memurluklara naklen atanmalarında herhangi bir sınıf için kazanılmış hak sayılmayacağı düzenlenmiştir.

Devlet memurluğuna alınma hususu, 657 sayılı Kanun'un 46-57'nci maddelerinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddelerde memurluğa alınma süreci ve prosedürleri ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. İlgili maddelerde esas olarak, devlet memurluğuna atanabilmek için, atanacakların bunun için açılmış olan sınava girmesi ve bu sınavı başarmasının öncelikli şart

olduğu belirtilmektedir. Ancak, istisnai memuriyete açıktan atandıktan sonra, diğer memur kadrolarına atanmak isteyenlerin durumuna ilişkin olarak, 657 sayılı Kanun'da açık olarak bir düzenleme yapılmadığı görülmektedir. Esasen, Kanun'un ilk yürürlüğe girişinde bu maddede belirtilen kadrolar çok sınırlı tutulmuşken, sonradan yapılan ilavelerle, sözü edilen 59'uncu maddenin kapsamına yeni unvanlar eklenerek bu şekilde atanabilecek kadroların sayısı artırılmıştır.

Tespit edilen bu uygulama Sayıştay Genel Kurulunun 04.04.2005 tarih ve 5119/1 nolu kararında değerlendirilmiştir. Buna göre, açıktan istisnai memurluklara atananların diğer memur kadrolarına naklen atanabilecekleri kabul edilse bile, bu konuda açılmış olan sınavlara girmiş ve başarılı olmuş kişilerin atanmayı bekledikleri bir durumda, bu sınavlara girmediği halde bazı kişilerin istisnai memurluklar kullanılarak diğer memurluk kadrolarına atanmaları, Devlet memurluğu alımı için duyurulan sınava katılarak başarılı olmuş ve atanmayı bekleyen kişiler aleyhine haksız bir durum yaratmaktadır. Ayrıca, sınavlarda başarılı olarak atanmayı bekleyenler varken, istisnai memurluk kadrolarının sınavsız Devlet memuru teminine yönelik bir uygulamaya dönüştürülmesi, bu memuriyete atanmada tanınan kolaylığın istismarı anlamına da gelmektedir. Bu da, Anayasa'nın kişilerin kanun önünde eşitlik ve kamu hizmetine girmede eşitlik ilkelerini ihlal edici nitelikte bulunmaktadır.

Ayrıca aynı kararda; sadece hizmetin gereği olarak kullanılması gereken istisnai memurluk kadrolarının, Devlet memurluğuna girmede esas olan sınav sistemini aşmaya yönelik olarak diğer memur kadrolarına naklen atanma amacıyla kullanılması, Anayasa ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile getirilmiş bulunan kanun önünde eşitlik ve kamu görevi hizmetine girmede eşitlik ile liyakat ilkesinin ihlali anlamına geldiğinden, bu yolla Devlet memurluğu kadrolarının liyakat esasına uymayan ve bu kadroların gerektirdiği niteliklere sahip bulunmayan kişilerin atanmasına imkân sağlayabileceğinden, 657 sayılı Kanun'un anılan 59'uncu maddesi hükümleri uyarınca açıktan istisnai memurluk kadrolarına atananların bir müddet sonra Devlet memurluğuna alınma için açılmış bulunan sınavlara katılmadan ve dolayısıyla bu sınavlarda başarılı olmadan diğer memurluk kadrolarına atanmaları hususu, uygulama ve sonuçları bakımından Hazine menfaatlerini zarara uğraticı nitelikte bulunduğu belirtilmiş ve söz konusu hususun Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmasından önce, bu tür uygulamaların yaygın olup olmadığının araştırılması istenilmiştir.

Yukarıda yer verilen tespit ve açıklamalar sonucunda sadece hizmetin gereği olarak

kullanılması gereken özel kalem müdürlüğüne ilişkin istisnai memurluk kadrosunun, Devlet memurluğuna girmede esas olan sınav sistemini aşmaya yönelik olarak diğer memur kadrolarına naklen atanma amacıyla kullanılması, Anayasa ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile getirilmiş bulunan kanun önünde eşitlik ve kamu görevi hizmetine girmede eşitlik ile liyakat ilkesinin ihlali anlamına gelmektedir. Erzurum Büyükşehir Belediyesince söz konusu kadroya yapılan açıktan atamalarında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda belirtilen hizmetin gerekleri için kullanılması gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 7: Özel Kalem Müdürlüğü Kadrosuna Yapılan Atamalar

İstisnai Kadroya Atandığı Tarih	Diğer Kadroya Atandığı Tarih	Görev Süresi	Sonraki Görevi
07.05.2014	23.05.2014	16 gün	Zabıta Memuru
15.12.2014	22.01.2015	1 ay 6 gün	Uzman
01.04.2016	15.05.2016	1 ay 13 gün	Memur
15.07.2016	12.08.2016	28 gün	Memur

Kamu idaresi cevabında; aynen,

“Ülkemizdeki merkezi idarelerin ve mahalli idarelerin genel uygulamalarına uyulmuştur. Genel uygulamanın dışına çıkılmamıştır. Uygulamanın genel uygulama olduğunu gösterir Danıştay Kararının özeti aşağıya çıkarılmıştır:

T.C. DANIŞTAY 1. DAİRE E. 1996/224 K. 1996/243 T. 20.12.1996

- İSTİSNAİ MEMURLUK KADROLARI (Atama Yapıldıktan Sonra Diğer Memurluk Kadrolarına Nakledilenlerin Atama İşlemleri)*
- NAKİL İŞLEMİ (İstisnai Memurluk Kadrolarına Yapılan Atamalar Yapıldıktan Sonra Diğer Memurluk Kadrolarına Nakledilenlerin Atama İşlemleri)*
- ATAMA İŞLEMİNİN İPTALİ (İstisnai Memurluk Kadrolarına Yapılan Atamalar Yapıldıktan Sonra Diğer Memurluk Kadrolarına Nakledilenlerin Atama İşlemleri)*
- İSTİŞARİ GÖRÜŞ BİLDİRME (İstisnai Memurluk Kadrolarına Yapılan Atamalar)*

657/m.59 2575/m.23

İstemin Özeti :657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 59 uncu maddesi uyarınca açıktan istisnai memurluklara atananların daha sonra diğer memurluk kadrolarına

nakledilmesi halinde, atama işlemlerinin idarece iptal edilip edilemeyeceği hususunda düşülen duraksamanın giderilmesine yönelik istişari düşünce istemine ilişkin Başbakanlığın 5.12.1996 günlü ve B.02.0.PPG.0.12.383-23035 sayılı yazısı ve eki Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 28.5.1996 günlü, Personel Genel Müdürlüğü A/222-96.31-9270 sayılı yazısında aynen: "Bakanlık Özel Kalem Müdürlüğüne daha önce memurluk yapmamış oniki kişinin açıktan atanması sebebiyle, bu kadroların kullanılarak Başbakanlığınız genelgelerine aykırı hareket edildiğinin ihbar ve iddia edilmesi üzerine görevlendirilen müfettişlerce düzenlenen 29.3.1996 tarih ve 1996/5-3-5 sayılı İnceleme Raporunun sonuç bölümünde;

"1993, 1994 ve 1995 yılları Bütçe Kanunlarının, kadroların kullanımı başlığı altında ifadesini bulan maddelerinde, "... boş bulunan veya herhangi bir nedenle boşalacak kadroların, açıktan atama amacıyla kullanılmasının Maliye Bakanlığının iznine tabi olduğu, ancak bazı görevler ile birlikte 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 59. maddesi uyarınca istisnai memuriyetlere atanacak olanlar için izin aranmayacağı..." belirtilmiştir.

Makamınızın 1993/4, 1993/50 ve 1994/4 sayılı Genelgelerinde de, yukarıda belirtilen yıllık bütçe yasalarına paralel olarak, açıktan yapılacak atamaların izne tabi kılınarak, istisnai memuriyetlere yapılacak atamalarda ise izne gerek olmadığı açıklanmıştır.

1994/18 sayılı Genelgede; Her statüde yeni personel alımının durdurulduğu vurgulanarak, 1994/4 sayılı, yukarıda yer verilen genelgenin 11. maddesinde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde personel açığının karşılanacağı belirtilmiş olup, 1994/4 sayılı Genelgeye atıfta bulunmak suretiyle 657 sayılı Kanunun 59. maddesine göre yapılacak atamalara bu genelge ile de istisna getirildiği görülmektedir.

27.9.1994 tarih ve 1994/45 ve 30.1.1995 tarih, 1995/4 sayılı Genelgelerde ise, yukarıda belirtilen diğer genelgelerde değinildiği üzere, 657 sayılı Kanunun 59. maddesinin istisna tutulduğu hususuna yer verilmemiş ise de; 1994 ve 1995 yılları Bütçe Kanunlarında "İstisnai memuriyetlere atanacaklar için izin aramayacağı" yolundaki yasa hükmünden hareketle. 657 sayılı Kanunun 59. maddesi uygulamalarının sözkonusu genelgeler kapsamına girmediği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu arada bakanlığımız personel genel müdürlüğüne 30.1.1995 tarihli 1995/4 sayılı Genelge ilgi tutularak Özel Kalem Müdürlüğü kadrosuna yapılacak bir atama için makamınızdan izin talebinde bulunulmuş ve bu talep uygun görülmüş ise de, yukarıda belirtildiği üzere, bütçe yasalarında izin mercii Maliye Bakanlığı olarak benimsenmiş ve 657/59. maddeye göre yapılacak atamalarda izin aranmayacağı

açıkça belirtilmiştir.

Bununla birlikte, 441 sayılı KHK'ye göre, bakanın resmi ve özel yazışmalarını yapmak, protokol, tören, davet ziyaret işlemlerini düzenlemek ve Bakanca verilecek benzeri görevleri yürütmekle görevlendirilen özel kalem müdürlerinin, bakanlıkça yayınlanan yetki devri ve imza talimatı ile bu talimata ek talimatlarda atama, yer, kadro ve ünvan değiştirmelerinin doğrudan bakan tarafından yapılacak işlemler arasında sayılması, bu arada münhal durumdaki doğrudan bakana bağlı olan özel kalem müdürlüğü kadrosunun, bu anlamda bakanın tasarrufunda olması ve atamalarda bir şekil noksanlığından da söz edilememesi nedeniyle, söz konusu onaylarda teklif eden sıfatıyla imzası bulunan dönemin personel genel müdürlerinin değil, bakanın iradesinin yansıdığı kabul etmek gerekmektedir. Kaldı ki, dönemin sayın bakanı da söz konusu işlemlerin, ilgililere tarafınca verilen talimatlar doğrultusunda gerçekleştirildiğini belirtmektedirler.

Devlet Personel Başkanlığı'nın konuya ilişkin görüşü bu perspektiften değerlendirildiğinde; bakanlık özel kalem müdürlüğü görevinin fiilen bakanlık müşaviri, APK uzmanı, personel genel müdür yardımcısı kadrosunda bulunan elemanlar tarafından yürütüldüğü görülmektedir. Özel kalem müdürlüğü kadrosunun ise, yukarıda gösterildiği gibi bazı şahıslara memuriyet statüsü kazandırılmak ve bilahare durumlarına uygun memur kadrolarına atanmak veya makamınız iznine tabi kılınan naklen geçişleri bu yolla sağlamak suretiyle kullanıldığı anlaşılmaktadır. Esasen Devlet Personel Başkanlığı'nın görüşü doğrultusunda, 657 sayılı Kanununun 50. maddesi gereğince, devlet memuru olabilmek için yapılacak memuriyet sınavını kazanmış olmak asıl olup, memur istihdamının bu yolla sağlanması gerekmektedir. İstisnai memuriyet görevleri ise, hizmetinden yararlanılmak isteyenlerin, Devlet Memurları Kanunu'nun atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesine ilişkin hükümlerine tabi olmadan hizmet alınabilmelerini sağlayarak, memuriyet statüsünde istihdama ilişkin prosedürün bir kısmını hizmet gereği olarak ortadan kaldıran bir uygulama olduğundan, bu imkanın devlet memuru teminine yönelik bir uygulamaya dönüştürülmesinin, düzenlemenin maksadına uygun olmadığı açıktır.

Sözü edilen 657/59. maddenin gerekçesinde de, bu hükümle kabul edilen statünün genel görünüşü ile atanmada kolaylık sağlanmasına karşılık garantisiz bir statü olduğu, çünkü istisnai memurluk usulünün, tasarının sistemi içinde teşvik edilecek bir usul olarak görülmediği, bu statüye atanmada, kuruma çok geniş anlamda yetki verildiği, bunu da

hizmetin icaplarının zaruri kıldığı belirtilmektedir.

Görüldüğü üzere, madde gerekçesinde de hizmetin icaplarından söz edilmektedir. Hizmetin gereği olarak istihdam edilmek gayesi aranmaktadır. Söz konusu atamalar yukarıda ayrıntılı bir şekilde ortaya konulduğu üzere tüm boyutlarıyla değerlendirildiğinde kullanılan takdir yetkisinin, hizmetin gereğine yönelik olmadığı, dolayısıyla yasal düzenlemenin amacına uygun düşmediğinden, kanunun amacına aykırı tasarruflarla yapılmış olan bu atamaların ise sakatlıkla malul olduğu kanısına varıldığı belirtilmiştir. Ancak, bu sakatlığın, işlemlerin iptalini gerektiren nitelik ve boyutta olup olmadığı hususunda 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 23/e maddesi gereğince Başbakanlığınız kanalıyla Danıştay Başkanlığından görüş alınmasını müteakip; verilen görüş doğrultusunda işlem yapılması kanaati belirtilmiştir.

Bu sebeple yapılacak işleme esas olmak üzere konu ile ilgili görüşün alınarak Bakanlığımıza bildirilmesini arz ederim." denilmekte olduğundan, konu incelenerek; gereği görüşülüp düşünüldü: İstem, açıktan istisnai memurluk kadrolarına atandıktan sonra, diğer kadrolara nakledilmiş personelin, istisnai memur kadrosuna atanmalarındaki hukuki sakatlık nedeniyle, atama işlemlerinin iptal edilip edilmeyeceği konusunda düşünülen duraksamanın giderilmesine ilişkindir.

Danıştayın, istisari görüş bildirme konusundaki görevi, idarenin yetki ve görev alanı içindeki, genel ve objektif konularda, uygulamada düştüğü duraksamaların giderilmesiyle sınırlıdır.

İdare yazısında söz konusu olan durumlarda, her atama ve nakil işleminde, hem atamaya yetkili merciin, hem söz konusu memurun, işlemin oluşumu ve varsa sakatlığına ilişkin katkıları ve sakatlığın derecesinin öznel olarak ele alınıp değerlendirilmesi gerekeceği kuşkusuzdur.

Bu durumda, istisnai memurluk kadrolarına atandıktan sonra diğer memurluk kadrolarına nakledilenlerin atama işlemlerinin, idarece iptal edilip edilemeyeceği hususundaki öznel konulara ilişkin istem hakkında görüş bildirilmesine yer olmadığına ve dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına 20.12.1996 gününde oybirliğiyle karar verildi" demektedir.

Sonuç olarak Kamu idaresi cevabında, ülkemizdeki merkezi idarelerin ve mahalli

idarelerin genel uygulamalarına uyulduğunu, genel uygulamanın dışına çıkmadığını ifade etmiştir.

Bulguda yer verilen tablodan da görüleceği üzere Büyükşehir Belediyesinin istisnai memuriyet kadrosu olan Özel Kalem Müdürlüğüne atadığı kişileri bu kadrolarda 15 ila 45 gün arasında çalıştırıp başka kadrolara atamasının belediyenin ileri sürdüğü şekilde merkezi idare ve mahalli idarelerin genel uygulaması olduğu iddiası kabul edilemez. Ve dahası denetim faaliyeti yerinde ifa edilirken söz konusu kadronun açıktan yapılan bir atamayla doldurulmuş olduğu halde Özel Kalem Müdürlüğü görevinin fiilen Basın Yayın ve Halklar İlişkiler Dairesi Başkanınca yürütüldüğünün müşahede edilmiştir ve geçmiş dönemlerde de bu şekilde yapıldığı öğrenilmiştir.

Kaldı ki söz konusu uygulama idarenin ileri sürdüğü gibi genel bir hal almış olsa bile bunun kanun koyucunun iradesi ve isteğiyle örtüşmediği açıktır. Zira kanun koyucu hizmetin icaplarından söz etmekte, hizmetin gereği olarak istihdam edilmek gayesi aramaktadır.

Ayrıca bulguda yer verilen Sayıştay Genel Kurulunun 04.04.2005 tarih ve 5119/1 nolu kararıyla yaptığı değerlendirmeye birlikte konuyla ilgili Bakanlık Genelgesinde mevcuttur. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü B.05.0.MAH.0.08.01.00/900-14626 sayılı 03.06.2009 tarihli Özel Kalem Müdürü konulu genelgesinde, belediye ve bağlı kuruluşlarında özel kalem müdürlüğü kadrolarına yapılacak açıktan ve naklen atamaların, Belediye Ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke Ve Standartlarına Dair Yönetmelik hükümlerine uygun olarak yapılmasını sağlamak üzere, usul ve esaslar belirlenmiştir. Bu genelgede; Özel kalem müdürlüğüne atanacakların öncelikle belediyede çalışan memurlar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan memurlar arasından seçilmesi esas olduğu, özel kalem müdürlüğüne yapılacak açıktan atama ise İçişleri Bakanlığının izni ile yapılacağı belirtilmiştir. Ayrıca 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 59 uncu maddesi kapsamına tanınan atama yetkisi, sınırsız bir yetki olmayıp, bu yetkinin memuriyete sınavsız girişin bir yöntemi gibi kullanımına hukuken imkan bulunmadığının, bu sebeple özel kalem müdürlüğü kadrolarına atanacakların seçiminde, belediye başkanlarının bir seçim dönemi boyunca çalışabilecekleri ehliyet ve liyakat sahibi kişileri seçmelerinin esas olduğunun altı önemle çizilmiştir.

Yukarıda ve bulgu metninde yer verilen tespit ve açıklamalar sonucunda sadece hizmetin gereği olarak kullanılması gereken özel kalem müdürlüğüne ilişkin istisnai

memurluk kadrosunun, Devlet memurluğuna girmede esas olan sınav sistemini aşmaya yönelik olarak diğer memur kadrolarına naklen atanma amacıyla kullanılması, Anayasa ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile getirilmiş bulunan kanun önünde eşitlik ve kamu görevi hizmetine girmede eşitlik ile liyakat ilkesinin ihlali olarak değerlendirilmiş, Bakanlığına iletilmesi uygun görülmüştür.

Ayrıca konunun ülkemiz merkezi idareler ile mahalli idarelerin genel uygulaması olduğu tezinden hareketle isnistani memuriyet kadrolarına ilişkin mevzuatın ve uygulamanın yeniden değerlendirilmesini teminen Bakanlığın, Başbakanlığa, Devlet Personel Başkanlığına ve yasama organı Türkiye Büyük Millet Meclisine iletilmesinin gerektiği mütalaa edilmiştir.

BULGU 9: Belediye Zabıta Memurluğu Kadrosuna Mevzuata Aykırı Olarak Atama Yapılması

İstisnai kadro olan Özel Kalem Müdürlüğü kadrosuna açıktan atanan personelin 16 gün sonra 26.05.2014 tarihinde 11'inci dereceli Zabıta Memurluğu kadrosuna atandığı görülmüştür.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 59'uncu maddesinde unvanı sayılan kadrolara, 657 sayılı Kanun'un atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesine ilişkin hükümleriyle bağlı olmaksızın tahsis edilmiş derece aylığı ile memur atanabileceği ve unvanı sayılan memurların buldukları bu kadroların emeklilik aylığı hesabında ve diğer memurluklara naklen atanmalarında herhangi bir sınıf için kazanılmış hak sayılmayacağı belirtilmiştir.

Bununla birlikte zabıtanın görev ve yetkileri 5393 sayılı Kanun'un 51'inci maddesinde düzenlenmiş; belediye zabıta teşkilâtının çalışma usul ve esasları, çalışanların görev ve yetkileri, memurluğa alınması için taşınmaları gereken nitelikler, alacakları meslek içi eğitim, görevde yükselme, meslekten çıkarılma, giyecekleri kıyafet ve savunma amaçlı olarak kullanacakları aletler ile zabıta teşkilâtında hizmet gereklerine göre oluşturulacak birimler, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği ifade edilmiştir. Bu hüküm uyarınca da 11.04.2007 tarih ve 26490 sayılı Resmi Gazetede Zabıta Yönetmeliği yayımlanmıştır.

Anılan yönetmelikle belediye zabıta teşkilâtının kuruluş, görev, yetki ve

sorumlulukları, zabıta memurlarının nitelikleri, görevde yükselme ve mesleki eğitimleri, kıyafetleri ile çalışma usul ve esasları düzenlenmiş; yönetmeliğin 13'üncü maddesinde zabıta memurluğuna atanma şartları olarak; 657 sayılı Kanun'un 48'inci maddesinin (A) fıkrasında belirtilen genel şartların yanı sıra;

a) En az lise veya dengi okul mezunu olmak,

b) Tartılma ve ölçülme aç karnına, soyunuk ve çıplak ayakla olmak kaydıyla erkeklerde en az 1.67 m, kadınlarda en az 1.60 m boyunda olmak ve boyun 1 m den fazla olan kısmı ile kilosu arasında (+,-) 10 kg'dan fazla fark olmamak,

c) Sınavın yapıldığı tarihte 25 yaşını doldurmamış olmak tespit edilmiştir.

Ancak söz konusu kişi atama tarihi itibariyle 45 yaşını doldurmuş, idarece de yönetmeliğin şart koştuğu fiziksel kriterler dikkate alınmamıştır.

Kamu idaresi cevabında; ülkemizdeki merkezi idarelerin ve mahalli idarelerin genel uygulamalarına uyulduğunu ve genel uygulamanın dışına çıkılmadığını belirtmiştir.

Sonuç olarak Kamu idaresi cevabında, ülkemizdeki merkezi idarelerin ve mahalli idarelerin genel uygulamalarına uyulduğunu, genel uygulamanın dışına çıkılmadığını ifade etmiştir. Bulgu konusu husus, zabıta memurluğuna yapılan ve mevzuatın tespit ettiği usule uygun olmayan atamaya ilişkindir. Dolayısıyla kamu idaresinin cevabında belirttiği merkezi idarelerde böyle bir genel uygulamadan söz edilemez. Zira merkezi idarelerde zabıta kadrosu bulunmamaktadır. Öte yandan böyle bir genel uygulamanın varlığından söz edilecek olsa dahi, kamu idareleri kişilerin atama işlemlerini mevzuatın şart koştuğu kriterleri taşımaya bağlı olarak gerçekleştirebilecektir. Diğer bir anlatımla, yanlış uygulamaların varlığı, yapılan bir yanlışlığın gerekçesi olarak gösterilemez. Ancak, Belediyenin tarafımıza gönderdiği açıklamadan mevzuatın şart koştuğu kriterleri taşımayan kişilerin usulsüz atama işlemlerinin merkezi idare ve mahalli idarelerin genel uygulaması olduğu ifade edilmektedir.

08.05.1973 doğumlu söz konusu personelin 23.05.2014 ilk atama tarihi ve 05.11.2015 tekraren atama tarihi itibariyle, 11.04.2007 tarih ve 26490 sayılı Resmi Gazetede yayımlan Zabıta Yönetmeliğin 13'üncü maddesinde şart koşulan yaş kriterinin aksine, 25 yaşını geçtiği ve ayrıca ilgili yönetmelik uyarınca taşınması gerekli fiziksel kriterleri taşımadığı bilinmesine rağmen yapılan bu atamanın "genel uygulama" gerekçesiyle haklı görülmesi mümkün değildir.

Bulgu konusu soruşturulmak üzere Bakanlığına iletilmelidir.

BULGU 10: Belediye Zabıta Yönetmeliğine Aykırı Olarak, Zabıta Personeline Zabıta Hizmeti Dışında Başka Görev Verilmesi

Belediye Zabıta Yönetmeliği'ne aykırı olarak zabıta personelinin başka birimde ve zabıta hizmeti dışında istihdam edildiği görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Zabitanın görev ve yetkileri" başlıklı 51'inci maddesinde; belediye zabıtasının, beldede esenlik, huzur, sağlık ve düzenin sağlanmasıyla görevli olduğu vurgulanmış, belediye zabıta teşkilâtının çalışma usul ve esasları, çalışanların görev ve yetkileri, giyecekleri kıyafet ve savunma amaçlı olarak kullanacakları aletler ile zabıta teşkilâtında hizmet gereklerine göre oluşturulacak birimler, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

Belediye Kanunu'nun 51'inci maddesine dayanılarak belediye zabıta teşkilâtının kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını, zabıta memurlarının nitelikleri ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemek üzere Belediye Zabıta Yönetmeliği yürürlüğe konulmuştur.

Mezkûr Yönetmelik'in 42'nci maddesinde ise zabıta personeline, zabıta hizmeti dışında başka bir görev verilemeyeceği düzenlenmekte olup ancak olağanüstü hallerde mülki amir veya belediye başkanının emri ile geçici olarak hizmetin gerektirdiği başka görevlerin verilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Kanun ve Yönetmelik hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; zabıta personeline başka görev yasağı getirildiği, başka hizmetlerde ancak olağanüstü hallerde mülki amirin veya belediye başkanının emri ile görev alabilecekleri açık şekilde anlaşılmaktadır. Buna karşın, zabıta kadrosunda yer alan zabıta personelinin Özel Kalem Müdürlüğü bünyesinde Büyükşehir Belediyesinin görev ünvanı olarak belirlediği protokol müdürlüğü görevine atandığı ve fiilen zabıta hizmetini icra etmemesine rağmen zabıta personeline ödenen aylık maktu fazla çalışma ücretini almaya devam ettiği tespit edilmiştir.

Kamu idaresi cevabında; aynen, "6085 Sayılı Sayıştay Kanununun 1. Maddesinde amaç "Bu Kanunun amacı; kamuda hesap verme sorumluluğu ve mali saydamlık esasları çerçevesinde, kamu idarelerinin etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak çalışması ve kamu kaynaklarının öngörülen amaç, hedef, kanunlar ve diğer hukuki düzenlemelere uygun

olarak elde edilmesi, muhafaza edilmesi ve kullanılması için Türkiye Büyük Millet Meclisi adına yapılacak denetimleri, ..." Kanununun 1. Maddesinden de anlaşılacağı gibi Sayıştay Kurumu bir denetim kuruntudur. Denetim kurumları asla idarelerin yerine geçerek karar almamalıdır. Belediyemizin norm kadro mevcudu içerisinde Protokol Müdürlüğü kadrosu mevcut olmadığı gibi Protokol Müdürlüğüne bir atama yapılmamıştır. 05.11.2015 tarihinde bahse konu Mahmut BEKTAŞ Zabıta Memuru olarak ataması yapılmış olup, bu görevi yürütmektedir. Belediye zabıta memurunun Belediye Başkanının yanında çalışmasını yasaklayan her hangi bir mevzuat hükmü bulunmamaktadır. Aksine bir veya birkaç zabıta memurunun Başkanlıkta çalışması belediye yönetimi açısından olağandır. Başkanlıkta çalışan memurların görev tanımlarını Belediye Başkanı yapar. Bu sebeple Zabıta Memuru Mahmut BEKTAŞ'IN görev tanımı Protokol Müdürü olarak yapılmıştır" demektedir.

Sonuç olarak; öncelikle, kamu idaresi cevabi yazısında Sayıştay'ın asla idarelerin yerine geçerek karar almaması gerektiğinden bahsetmiştir. Denetim ekibince yapılan hukuka aykırılık tespiti için "karar" nitelendirmesi doğru değildir.

İkinci olarak, kamu idaresi belediyenin norm kadro mevcudu içerisinde Protokol Müdürlüğü kadrosu mevcut olmadığını, bu kadroya herhangi bir atama yapılmadığını, bahse konu personelin Zabıta Memuru olarak ataması yapılmış olduğunu ve bu görevi yürüttüğü ifade edilmiştir ki, bu da denetim ekibince yapılan tespitin teyidi niteliğindedir. Nitekim yapılan tespit hukuka uygun olmayan **fiili** bir görevlendirme ve çalışmadan söz edilmektedir.

Üçüncü olarak, kamu idaresi zabıta memurunun Belediye Başkanının yanında çalışmasını yasaklayan her hangi bir mevzuat hükmü bulunmadığını, aksine bir veya birkaç zabıta memurunun Başkanlıkta çalışmasının belediye yönetimi açısından olağan olduğunu ifade etmiştir. Bulguda tespit edilen sorun zabıta memurunun Belediye Başkanının yanında veya Başkanlıkta çalışması değil, fiilen kendi görevi dışında bir görevi, protokol müdürü görev ünvanıyla yapması ve zabıta hizmetini icra etmemesine rağmen zabıta personeline ödenen aylık maktu fazla çalışma ücretini almaya devam etmesidir.

Son olarak, kamu idaresi Başkanlıkta çalışan memurların görev tanımlarını Belediye Başkanı'nın yaptığını, bu sebeple Zabıta Memuru olan personelin görev tanımının Protokol Müdürü olarak yapıldığı ifade edilmiştir. Denetim ekibince bir görev tanımı yapılmadığı gibi, zabıta personelinin görev tanımı da mevzuatta yer almaktadır. Ayrıca Protokol Müdürü bir

görev tanımı değil, bir görev unvanıdır. Protokol müdürünün görev tanımının yapılmış olması hukuka uygun olarak o görevde görevlendirilecek olan kişi için gerekli ve faydalıdır.

Bulgu konusu soruşturulmak üzere Bakanlığına iletilmelidir.

BULGU 11: Diploma Yeterliliği Sağlamayan Personel ile 5393 Sayılı Kanunun 49'uncu Maddesine Göre Sözleşme Yapılması

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49'uncu maddesi üçüncü fıkrası uyarınca; Atatürk Üniversitesi İİBF Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler Bölümü mezunu kişinin 6'ncı dereceli, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü mezunu kişinin 7'inci dereceli eğitim kadrosu, Atatürk Üniversitesi. Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü (Lisans) mezunu kişinin de 7'inci dereceli Tekniker kadrosu karşılık gösterilmek suretiyle sözleşmeli olarak çalıştırıldığı görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49'uncu maddesi gereğince; Belediye ve bağlı kuruluşlarında, norm kadroya uygun olarak çevre, sağlık, veterinerlik, teknik, hukuk, ekonomi, bilişim ve iletişim, plânlama, araştırma ve geliştirme, eğitim ve danışmanlık alanlarında avukat, mimar, mühendis, şehir ve bölge plâncısı, çözümleyici ve programcı, tabip, uzman tabip, ebe, hemşire, veteriner, kimyager, teknisyen ve tekniker gibi uzman ve teknik personel yıllık sözleşme ile çalıştırılabilir. Sözleşmeli personel eliyle yürütülen hizmetlere ilişkin boş kadrolara ayrıca atama yapılamaz, Bu personelin, yürütecekleri hizmetler için ihdas edilmiş kadro unvanının gerektirdiği nitelikleri taşımaları şarttır.

Bununla birlikte 04.07.2009 tarih ve 27278 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik ile eğitim kadrosuna atanabilmek için; fakültelerin, yüksekokulların, meslek veya teknik liselerin ilgili bölümlerinden mezun olmak, tekniker kadrosu içinde için de en az iki yıl süreli mesleki veya teknik yüksekokulların teknik bölümlerinden tekniker unvanı ile mezun olmak şartları tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, kişilerin karşılık gösterildikleri kadrolara uygun diplomalara sahip olmadığı tespit edilen kişilerin bu yöntemle çalıştırılması mevzuata uygun düşmemektedir.

Kamu idaresi cevabında; aynen, “5393 Sayılı Belediye Kanununun 49/5 fıkrası uyarınca “Bu personele ait sözleşme örnekleri sözleşmenin imzalanmasını izleyen 30 gün

içinde (Değişik ibare: 5793 - 24.7.2008 / m.46/7) "İçişleri Bakanlığına" gönderilir.(Ek cümle: 6338 - 29.6.2012 / m.16 / Yürürlük / m.18) "Dördüncü fıkrada sayılan unvanlara ilişkin hizmetler dışında kalmak ve o hizmet için ihdas edilmiş kadro bulunmamak kaydıyla, İçişleri Bakanlığınca üçüncü fıkra çerçevesinde sözleşmeli personel istihdamı uygun görülmüş olan kadro unvanlarına ilişkin görevlerde, 657 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre münhasıran kısmi süreli olarak sözleşmeli personel çalıştırılabilir."

Atatürk Üniversitesi İİBF'nin Çalışma Ekonomisini ve Endüstri İlişkiler Bölümü mezunu olan Burak YUMUK'un Eğitim kadrosunda 5393 sayılı Kanun kapsamında çalıştırılması İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğüne gönderilmiş olup, ilgili Bakanlık tarafından geri iade edilmeyip uygun görüldüğünden dolayı çalıştırılmıştır.

Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü mezunu olan Cengiz DURULAR'ın Eğitim kadrosunda 5393 sayılı Kanun kapsamında çalıştırılması İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğüne gönderilmiş olup, ilgili Bakanlık tarafından geri iade edilmeyip uygun görüldüğünden dolayı çalıştırılmıştır.

Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü mezunu olan Mustafa Enis KIRKLAROGLU'nun Tekniker kadrosunda 5393 sayılı Kanun kapsamında çalıştırılması İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğüne gönderilmiş olup, ilgili Bakanlık tarafından geri iade edilmeyip uygun görüldüğünden dolayı çalıştırılmıştır" demektedir.

Sonuç olarak, Kamu idaresi cevabında, bulgu konusu yapılan söz konusu kişileri, Bakanlığına gönderilen sözleşme örneklerinin iade edilmemesi neticesinde ilgili kişilerin Bakanlığınca uygun görüldüğü şeklinde değerlendirmiş ve çalıştırmış olduğunu belirtmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49'uncu maddesi gereğince; sözleşmeli personelin, yürütecekleri hizmetler için ihdas edilmiş kadro unvanının gerektirdiği nitelikleri taşımaları şarttır. Bulgu konusunun Bakanlığına iletilmesi uygun olacaktır.

BULGU 12: İç Denetçinin Asli Görevi Dışında Şube Müdürü Olarak Görevlendirilmesi

Erzurum Büyükşehir Belediyesinde iç denetçi olarak istihdam edilen personelin Mali Hizmetler Daire Başkanlığına bağlı İç Kontrol Şube Müdürlüğünde tedviren müdür olarak görevlendirildiği görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nun 63'üncü maddesinde iç denetim tanımlanmış, 64'üncü maddesinde de iç denetçinin görevleri sıralanarak iç denetçinin, görevinde bağımsız olduğu ve iç denetçiye asli görevi dışında hiçbir görev verilemeyeceği ve yaptırılmayacağı hükme bağlanmıştır.

İç denetçi olarak istihdam edilen personelin Mali Hizmetler Daire Başkanlığına bağlı İç Kontrol Şube Müdürlüğünde tedviren müdür olarak görevlendirilmesinin yukarıda anılan mevzuatla uyumluluğunun bulunmadığı değerlendirilmektedir.

Kamu idaresi cevabında; aynen, *"Bir ülkenin idaresinde hukukilik (legalite) ne kadar önemli ise, yerindelik (opportinite) de en az onun kadar önemlidir. Diğer bir ifade ile, bir idari işlemin sadece hukuka uygun olması yetmez/ aynı zamanda yerinde olması yani kendisinden beklenen kamu yararını etkili bir şekilde gerçekleştirmesi gerekir. İdari, işlemin hukuka uygunluğunu gerçekleştirmek nispeten kolaydır. Asıl zor olan idari işlemin yerindeliliğini sağlamaktır. Bunun bilinen bir yolu ise yoktur, işte bu nedenle, hukuk, hiç olmazsa belirli alanlarda idarecinin elini kolunu bağlamamış, ona hareket serbestisi tanımış, bazı konularda idareciye, belirli bir kararı alıp almama veya alınması mümkün birden fazla karar arasında birisini seçme serbestisi tanımıştır. İşte bu serbestiye takdir yetkisi denir. Yani idareye takdir yetkisinin tanınmasının nedeni, idareye yerindeliliği yüksek kararlar alma imkanının sağlanması düşüncesidir... İdari yargı organları idarenin takdir yetkisini denetleyemezler. Çünkü, yukarıda, açıklandığı gibi takdir yetkisi, idari işlemin hukukiliği (legalite) ile değil yerindeliliği (opportinite) ile ilgilidir. (Prof. Dr. Kemal GÖZLER, İdare Hukuku, 1. Cilt, s.951-952)*

Doktrinde ve içtihatlarda yer alan yerindelik ve takdir yetkisi bu şekilde kullanılmıştır. Ancak 2017 yılında iç denetçi denetim hizmetlerinde görevlendirilmiş olup Başkanlık Oluru ilişkisinde sunulmuştur. (Ek:3)" demektedir.

Sonuç olarak; Kamu idaresi cevabi yazısında bulgu konusu yapılan hususa ilişkin, doktrinde ve içtihatlarda yer alan yerindelik ve takdir yetkisinin bu şekilde kullanıldığını ifade etmiştir.

Ancak bulgu konusu hususun takdir yetkisi kapsamında değerlendirilmesi söz konusu değildir. Mevzuatın amir hükmünü yerine getirmeme idarinin takdir yetkisi kullanması olarak değil, hukuka aykırı hareket etmek olarak nitelendirilir. Zira 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim

ve Kontrol Kanunu'nun 64'üncü maddesinde iç denetçinin, görevinde bağımsız olduğu vurgulanmış ve iç denetçiye asli görevi dışında hiçbir görev verilemeyeceği ve yaptırılmayacağı kesin hükme bağlanmıştır.

Kamu idaresinin göndermiş olduğu cevabi yazının sonunda 2017 yılında iç denetçinin denetim hizmetlerinde görevlendirilmiş olduğu belirtilmiş ve buna ilişkin olur eklenmiştir. Ancak söz konusu olur incelendiğinde bu görevlendirmenin de iç denetçi olarak değil, Teftiş Kuruluna görevlendirme olduğu görülmektedir.

BULGU 13: Mali Hizmetler Uzmanı veya Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı Kadrolarına Atamaların Yapılmaması

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun Üst Yöneticiler başlıklı 11'inci maddesinde üst yöneticilerin, idarelerinin stratejik planlarının ve bütçelerinin kalkınma planına, yıllık programlara, kurumun stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve bu Kanun'da belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden Bakana; mahallî idarelerde ise meclislerine karşı sorumlu oldukları; bu sorumluluğun gereklerini harcama yetkilileri, malî hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirecekleri ifade edilmiştir.

Aynı kanunun 60'ıncı maddesinde Mali Hizmetler Birimi'nin görevleri sayılmış, İdarelerin malî hizmetler birimlerinde malî hizmetler uzman yardımcısı ve malî hizmetler uzmanı çalıştırabileceği belirtilerek kimlerin bu kadrolara nasıl atanacağına ilişkin özel hükümler belirlenmiştir.

Erzurum Büyükşehir Belediyesinde, Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke Ve Standartlarına Dair Yönetmelik hükümlerine göre 13.06.2007 tarih ve 2007/110 sayılı meclis kararı ile 4 adet mali hizmetler uzmanlığı, 2 adet mali hizmetler uzman yardımcılığı kadrosu ihdas edilmiştir.

5018 sayılı kanunla Mali Hizmetler Birimine yüklenen görevlerin etkin, zamanında ve doğru yapılabilmesi ile üst yöneticinin sorumluluğunun tesisi bakımından ihdası yapılan mali hizmetler uzmanlığı veya mali hizmetler uzman yardımcılığı kadrolarına 6.2.2013 tarihli ve 28551 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Malî Hizmetler Uzmanlığı Yönetmeliğinde belirlenen usul ve esaslara göre atama yapılmasının mali hizmetler birimine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Kamu idaresi cevabında; aynen, *"Bir ülkenin idaresinde hukukilik (legalite) ne kadar önemli ise, yerindelik (opportinite) de en az onun kadar önemlidir. Diğer bir ifade ile, bir idari işlemin sadece hukuka uygun olması yetmez; aynı zamanda yerinde olması yani kendisinden beklenen kamu, yararını etkili bir şekilde gerçekleştirmesi gerekir, idari işlemin*

hukuka uygunluğunu gerçekleştirmek nispeten kolaydır. Asıl zor olan idari işlemin yerindeliğini sağlamaktır. Bunun bilinen bir yolu ise yoktur, işte bu nedenle, hukuk, hiç olmazsa belirli alanlarda, idarecinin elini kolunu bağlamamış, ona hareket serbestisi tanımış, bazı konularda idareciye, belirli bir kararı alıp almama veya alınması mümkün birden fazla, karar arasında, birisini seçme serbestisi tanımıştır. İşte bu serbestiye takdir yetkisi, denir. Yani idareye takdir yetkisinin tanınmasının nedeni, idareye yerindeliği yüksek kararlar alma imkanının sağlanması düşüncesidir... İdari yargı organları idarenin takdir yetkisini denetleyemezler. Çünkü, yukarıda açıklandığı gibi takdir yetkisi, idari işlemin hukukiliği (legalite) ile değil yerindeliği (opportinite) ile ilgilidir. (Prof. Dr. Kemal GÖZLER, İdare Hukuku, 1. Cilt, s.951-952)

Kendisinden beklenen kamu yararını etkili bir şekilde gerçekleştirecek Mali Hizmetler Uzmanı veya Uzman Yardımcısı bulunduğu takdirde gerekli atamalar yapılacaktır” demektedir.

Sonuç olarak, 5018 sayılı kanunla Mali Hizmetler Birimine yüklenen görevlerin etkin, zamanında ve doğru yapılabilmesi ile üst yöneticinin sorumluluğunun tesisi bakımından ihdası yapılan mali hizmetler uzmanlığı veya mali hizmetler uzman yardımcılığı kadrolarına 6.2.2013 tarihli ve 28551 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Malî Hizmetler Uzmanlığı Yönetmeliğinde belirlenen usul ve esaslara göre atama yapılmasının mali hizmetler birimine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

8. EKLER**Ek 1: Kamu İdaresi Mali Tabloları**

ERZURUM BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ 2014 - 2015 - 2016 YILLARI BİLANÇOSU							
AKTİF HESAPLAR				PASİF HESAPLAR			
HESAP ADI	2014 Yılı	2015 Yılı	Cari Yıl (2016)	HESAP ADI	2014 Yılı	2015 Yılı	Cari Yıl (2016)
1 DÖNEN VARLIKLAR	34,521,274.96	58,665,844.54	82,892,030.61	3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	13,216,118.94	172,429,178.05	400,737,153.85
10 HAZIR DEĞERLER	10,755,848.18	3,246,434.04	26,100,303.65	30 KISA VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	0.00	39,841,568.76	151,961,434.18
102 BANKA HESABI	10,192,122.59	19,277,197.33	25,937,964.90	300 BANKA KREDİLERİ HESABI	0.00	39,841,568.76	151,961,434.18
103 VERİLEN ÇEKLER VE GÖNDERME EMİRLERİ HESABI (-)	0.00	-16,415,074.04	0.00	32 FAALİYET BORÇLARI	3,757,046.78	110,782,340.65	174,678,985.49
104 PROJE ÖZEL HESABI	371,635.56	0.00	0.00	320 BÜTÇE EMANETLERİ HESABI	3,757,046.78	110,782,340.65	174,678,985.49
109 BANKA KREDİ KARTLARINDAN ALACAKLAR HESABI	192,090.03	384,310.75	162,338.75	33 EMANET YABANCI KAYNAKLAR	3,281,034.04	1,617,199.52	14,769,292.71
12 FAALİYET ALACAKLARI	4,431,664.96	25,549,697.16	7,259,952.93	330 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI	2,772,133.10	1,467,978.95	2,185,884.42
121 GELİRLERDEN TAKİPLİ ALACAKLAR HESABI	4,157,965.78	6,416,490.00	6,069,606.83	333 EMANETLER HESABI	508,900.94	149,220.57	12,583,408.29
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI	273,699.18	700,268.51	1,190,346.10	36 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	3,010,465.40	3,973,497.49	6,927,014.79
127 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI HESABI	0.00	18,432,938.65	0.00	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	1,490,513.23	3,026,043.89	5,698,241.34
13 KURUM ALACAKLARI	8,022,314.44	20,588,808.70	35,669,405.48	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI	1,414,455.99	890,702.35	1,177,455.03
132 KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR HESABI	8,022,314.44	20,588,808.70	35,669,405.48	362 FONLAR VEYA DİĞER KAMU İDARELERİ ADINA YAPILAN TAHSİLAT HESABI	105,496.18	56,751.25	51,318.42
14 DİĞER ALACAKLAR	3,309,867.45	1,149,459.46	994,923.26	37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	3,167,572.72	3,167,572.72	4,800,000.00
140 KİŞİLERDEN ALACAKLAR HESABI	3,309,867.45	1,149,459.46	994,923.26	372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIKI HESABI	3,167,572.72	3,167,572.72	4,800,000.00
15 STOKLAR	1,631,691.76	3,235,062.29	5,748,960.45	38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	0.00	13,046,998.91	47,600,426.68
150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI	1,631,691.76	3,235,062.29	5,748,960.45	381 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI	0.00	13,046,998.91	47,600,426.68
16 ÖN ÖDEMELER	4,970,993.86	1,028,665.17	814,001.20	4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	32,519,905.21	102,675,423.46	365,150,361.05
160 İŞ AVANS VE KREDİLERİ HESABI	0.00	320,000.00	0.00	40 UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	16,265,913.93	80,303,567.86	303,338,815.48

ERZURUM BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ 2014 - 2015 - 2016 YILLARI BİLANÇOSU							
AKTİF HESAPLAR				PASİF HESAPLAR			
HESAP ADI	2014 Yılı	2015 Yılı	Cari Yıl (2016)	HESAP ADI	2014 Yılı	2015 Yılı	Cari Yıl (2016)
162 BÜTÇE DIŞI AVANS VE KREDİLER HESABI	4,970,993.86	708,665.17	814,001.20	400 BANKA KREDİLERİ HESABI	16,265,913.93	80,303,567.86	303,338,815.48
19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	1,398,894.31	3,867,717.72	6,304,483.64	47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	14,086,264.96	12,650,408.90	16,122,458.32
190 DEVREDEN KATMA DEĞER VERGİSİ HESABI	1,398,894.31	3,556,243.86	6,304,483.64	472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI	14,086,264.96	12,650,408.90	16,122,458.32
191 İNDİRİLECEK KATMA DEĞER VERGİSİ HESABI	0.00	311,473.86	0.00	48 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	2,167,726.32	9,721,446.70	45,689,087.25
2 DURAN VARLIKLAR	354,400,044.50	518,574,089.23	827,067,288.48	481 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI	2,167,726.32	9,721,446.70	45,689,087.25
23 KURUM ALACAKLARI	0.00	3,736,688.00	2,300,823.00	5 ÖZ KAYNAKLAR	340,951,366.94	302,135,332.26	144,071,804.19
232 KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR HESABI	0.00	3,736,688.00	2,300,823.00	50 NET DEĞER	212,930,041.43	213,190,463.93	257,339,247.77
24 MALİ DURAN VARLIKLAR	46,944,621.40	55,899,400.11	63,372,077.44	500 NET DEĞER HESABI	212,930,041.43	213,190,463.93	257,339,247.77
240 MALİ KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER HESABI	4,692,929.00	9,284,987.86	15,608,283.19	57 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	49,816,227.27	164,139,434.06	128,696,563.32
241 MAL VE HİZMET ÜRETEN KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER HESABI	42,251,692.40	46,614,412.25	47,763,794.25	570 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI HESABI	49,816,227.27	164,139,434.06	128,696,563.32
25 MADDİ DURAN VARLIKLAR	307,301,955.12	458,937,998.85	761,394,388.04	58 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-36,118,108.55	-36,118,108.55	-75,194,565.73
250 ARAZİ VE ARSALAR HESABI	115,882,242.08	147,074,110.83	182,489,361.13	580 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI HESABI (-)	-36,118,108.55	-36,118,108.55	-75,194,565.73
251 YERALTI VE YERÜSTÜ DÜZENLERİ HESABI	69,360,193.68	127,565,290.94	332,252,204.34	59 DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	114,323,206.79	-39,076,457.18	-166,769,441.17
252 BİNALAR HESABI	79,506,070.12	117,170,816.62	177,628,523.18	590 DÖNEM OLUMLU FAALİYET SONUCU HESABI	114,323,206.79	0.00	0.00
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI	25,314,700.15	43,669,925.87	46,949,591.56	591 DÖNEM OLUMSUZ FAALİYET SONUCU HESABI (-)	0.00	-39,076,457.18	-166,769,441.17
254 TAŞITLAR HESABI	26,999,655.97	29,211,647.89	56,188,335.88				
255 DEMİRBAŞLAR HESABI	6,080,684.38	9,186,349.65	14,402,738.98				
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)	-26,797,482.93	-44,683,387.53	-79,449,549.70				
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI	10,955,891.67	29,743,244.58	30,933,182.67				
26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	153,465.71	0.00	0.00				
260 HAKLAR HESABI	1,507,632.96	1,788,652.83	2,580,940.96				

ERZURUM BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ 2014 - 2015 - 2016 YILLARI BİLANÇOSU							
AKTİF HESAPLAR				PASİF HESAPLAR			
HESAP ADI	2014 Yılı	2015 Yılı	Cari Yıl (2016)	HESAP ADI	2014 Yılı	2015 Yılı	Cari Yıl (2016)
264 ÖZEL MALİYETLER HESABI	35,252.50	35,252.50	35,252.50				
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)	-1,389,419.75	-1,823,905.33	-2,616,193.46				
29 DİĞER DURAN VARLIKLAR	2.27	2.27	0.00				
294 ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR HESABI	58,740.67	3,799,260.35	4,068,230.48				
299 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)	-58,738.40	-3,799,258.08	-4,068,230.48				
AKTİF TOPLAMI	388,921,319.46	577,239,933.77	909,959,319.09	PASİF TOPLAMI	386,687,391.09	577,239,933.77	909,959,319.09
9 NAZIM HESAPLAR	43,075,833.45	815,251,875.87	359,007,856.69	9NAZIM HESAPLAR	43,075,833.45	815,251,875.87	359,007,856.69
91 NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMET HESAPLARI	14,212,350.78	262,052,351.46	81,585,346.44	91NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMET HESAPLARI	14,212,350.78	262,052,351.46	81,585,346.44
910 ALINAN TEMİNAT MEKTUPLARI HESABI	14,212,350.78	262,052,351.46	81,585,346.44	911ALINAN TEMİNAT MEKTUPLARI EMANETLERİ HESABI	14,212,350.78	262,052,351.46	81,585,346.44
92 TAAHHÜT HESAPLARI	28,863,482.67	553,199,524.41	277,422,510.25	92TAAHHÜT HESAPLARI	28,863,482.67	553,199,524.41	277,422,510.25
920 GİDER TAAHHÜTLERİ HESABI	28,863,482.67	553,199,524.41	277,422,510.25	921GİDER TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI HESABI	28,863,482.67	553,199,524.41	277,422,510.25
GENEL TOPLAM	431,997,152.91	1,392,491,809.64	1,268,967,175.78	GENEL TOPLAM	429,763,224.54	1,392,491,809.64	1,268,967,175.78

**ERZURUM BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
2016 YILI FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU**

Hesap Kodu	Yardımcı Hesap		GİDERİN TÜRÜ	2016	Hesap Kodu	Yardımcı Hesap		GELİRİN TÜRÜ	2016
	I	II				I	II		
	630	01					Personel Giderleri		
630	01	01	Memurlar	17.506.026,85	600	01	03	Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	995.202,44
630	01	02	Sözleşmeli Personel	2.598.226,27	600	01	06	Harçlar	2.560.382,74
630	01	03	İşçiler	28.076.382,98	600	03		Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	30.812.317,10
630	01	04	Geçici Personel	428.080,76	600	03	01	Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	16.309.720,55
630	01	05	Diğer Personel	12.624.080,67	600	03	04	Kurumlar Hasılatı	5.857.736,59
630	02		Sos. Güv. Kurum. Devlet Primi Gider.	6.411.608,28	600	03	05	Kurumlar Karları	1.943.550,00
630	02	01	Memurlar	2.393.697,23	600	03	06	Kira Gelirleri	6.701.309,96
630	02	02	Sözleşmeli Personel	426.012,90	600	04		Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	663.444,00
630	02	03	İşçiler	3.591.898,15	600	04	04	Kurum.Dan ve Kişilerden Alınan Yardım ve Bağış	663.444,00
630	03		Mal ve Hizmet Alım Giderleri	288.858.671,18	600	05		Diğer Gelirler	433.438.684,14
630	03	01	Üretim Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	9.764,09	600	05	01	Faiz Gelirleri	208.223,27
630	03	02	Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	28.319.061,82	600	05	02	Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	406.202.460,11
630	03	03	Yolluklar	364.654,08	600	05	03	Para Cezaları	1.028.927,86
630	03	04	Görev Giderleri	2.645.056,01	600	05	09	Diğer Çeşitli Gelirler	25.999.072,90
630	03	05	Hizmet Alımları	166.540.385,29					
630	03	06	Temsil ve Tanıtma Giderleri	17.681.999,91					
630	03	07	Menkul Mal,Gayrimaddi Hak Alım, Bakım ve Onar	1.023.160,63					
630	03	08	Gayrimenkul Mal Bakım ve Onarım Giderleri	71.575.253,91					
630	03	09	Tedavi Ve Cenaze Giderleri	699.335,44					
630	04		Faiz Giderleri	104.798.540,71					
630	04	02	Diğer İç Borç Faiz Giderleri	104.798.540,71					
630	05		Cari Transferler	9.281.620,12					
630	05	01	Görev Zararları	787.730,45					
630	05	03	Kar Amacı Gütmeyen Krl. Yapılan Trans.	4.299.364,67					
630	05	04	Hane Halkına Yapılan Transferler	4.194.525,00					
630	07		Sermaye Transferleri	310.000,00					
630	07	01	Yurtiçi Sermaye Transferleri	310.000,00					
630	11		Değer Ve Miktar Değişimleri Giderleri	16.945,21					
630	11	01	Döviz Mevcudunun Değerlenmesinde Oluşan Olumsuz Kur Farkları	4.167,89					

ERZURUM BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
2016 YILI FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU

Hesap Kodu	Yardımcı Hesap		GİDERİN TÜRÜ	2016	Hesap Kodu	Yardımcı Hesap		GELİRİN TÜRÜ	2016
	I	II				I	II		
	630	11				06	Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsi Borç Stokundaki Artışlar		
630	13		Amortisman Giderleri	35.834.266,70					
630	13	01	Maddi Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	35.041.976,30					
630	13	02	Maddi Olm. Duran Varl. Amort. Gider.	792.288,13					
630	13	03	Diğer Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	2,27					
630	14		İlk Madde ve Malzeme Giderleri	105.376.335,21					
630	14	01	Kırtasiye Malzemeleri	4.083.801,35					
630	14	02	Beslenme,Gıda Amaçlı ve Mutfakta Kull.Tük.Mal	38.560,77					
630	14	03	Tıbbi ve Laboratuar Sarf Malzemeleri	275.587,63					
630	14	04	Yakıtlar, Yakıt Katkıları ve Katkı Yağlar	28.610.083,77					
630	14	05	Temizleme Ekipmanları	1.706.598,54					
630	14	06	Giyecek, Mefruşat ve Tuafiye Malzemeleri	2.673.296,91					
630	14	07	Yiyecek	2.494.882,84					
630	14	08	İçecek	65.355,65					
630	14	10	Zirai Maddeler	12.590.357,76					
630	14	11	Yem	174.897,50					
630	14	12	Bakım Onarım ve Üretim Malzemeleri	33.683.144,00					
630	14	13	Yedek Parçalar	13.127.239,82					
630	14	14	Nakil Vasıtaları Lastikleri	913.729,06					
630	14	15	Değişim, Bağış ve Satış Amaçlı Yayınlar	60.061,80					
630	14	16	Spor Malzemeleri Grubu	174.897,24					
630	14	17	Basınçlı Ekipmanlar	112.500,48					
630	14	99	Diğer Tüketim Amaçlı Malzemeler	4.591.340,09					
630	20		Silinen Alacaklardan Kaynaklanan Giderler	154.111,55					
630	20	02	Kişilerden Alacaklardan Silinenler	154.111,55					
630	99		Diğer Giderler	22.964.575,10					
630	99	99	Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Giderler	22.964.575,10					
GİDERLER TOPLAMI				635.239.471,59	GELİRLER TOPLAMI			468.470.030,42	
FAALİYET SONUCU (+/-)								-166.769.441,17	

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<http://www.sayistay.gov.tr>